

ХРОНОЛОГІЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

I

В И П.

ДОКАПІТАЛІСТИЧНИЙ ПЕРІОД

ВИДАВНИЦТВО АКАДЕМІЇ НАУК УРСР
КИЇВ

1938

А К А Д Е М І Я Н А У К У Р С Р
І Н С Т И Т У Т І С Т О Р І І У К Р А І Н И

ХРОНОЛОГІЯ
ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ВИПУСК I

(ДОКАПІТАЛІСТИЧНИЙ ПЕРІОД)

ВИДАВНИЦТВО АКАДЕМІЇ НАУК УРСР
КИЇВ — 1938

Бібліографічний опис цього видання
вміщено в „Літопису українського друку“,
„Картковому репертуарі“ та інших покаж-
чиках Української книжкової палати.

Друкується з розпорядження Академії Наук УРСР

Неодмінний секретар академік *А. В. Палладін*

Відповідальний редактор *С. М. Белоусов*

Літредактор *Б. Є. Козловський*
Учений коректор *І. М. Коган*

Випусковий *Є. Ц. Каганов*

Друкарня-літографія Академії Наук УРСР, Київ

ДО НАШОЇ ЕРИ *)

- XI ст.** (прибл.) Виникнення першої держави на Закавказзі — Урарту (район Арарата, біля Ванського озера).
- IX ст.** (прибл.) Згадка грецьким поетом Гомером в „Одісеї“ про кімерійців (народ, що оселяв північне узбережжя Чорного моря).
- VIII—VII ст.** (прибл.) Поява з Азії скіфів на північному узбережжі Чорного моря.
- 776** Перша олімпіада в Греції (початок грецької ери).
- VIII ст.** Заснування Рима.
- VIII ст.** Заснування грецьких колоній на південному узбережжі Чорного моря.
- VII—VI ст.** Початок заснування грецьких колоній (Тіра, Ольвія, Пантікапея та ін.) на північному узбережжі Чорного моря.
- 660** (прибл.) Заснування греками колонії Візантії (пізніше — Константинополь).
- 513** Похід перського царя Дарія Гістаспа за Дунай на скіфів.
- 510** (прибл.) Початок республіки в Римі.
- 490—479** Греко-перські війни.
- 484—425** (прибл.) Грецький історик Геродот („Батько історії“).
- V ст.** Відомості грецького історика Геродота (в праці „Історія“) про Скіфію й скіфів.

*) Хронологічними датами перших часів нашої історії треба користуватися з певною обережністю, бо ці дати часто-густо являються умовними. Зокрема ми знаємо, що дати перших часів нашої історії в давньому літопису, який є основним джерелом цього часу, нерідко подані сумарно, бо літопис складався довгий час після описуваних ним подій. Таксамо й дати подій в Галицько-Волинському літопису (нашому головному джерелі за XIII століття) часто поплутані.

- V ст. Відомості про скіфів у грецького трагіка Есхіла (в творі „Прикований Прометей“).
- V—IV ст. Відомості про скіфів у грецького лікаря Гіпократата (в праці „Про повітря, води й місцевості“).
- IV ст. Поява з Азії сарматів у Причорномор'ї.
(прибл.)
- 340 Поразка скіфів Філіппом, царем македонським.
(прибл.)
- 336—323 Царювання Олександра Македонського.
- 323—301 Боротьба полководців Олександра Македонського (діадохів) за його спадщину.
- 264—241, } Пунічні війни Рима з Карфагеном (закінчилися по-
218—201, } разкою й знищенням Карфагена).
149—146 }
- 146 Завоювання Греції Римом.
- 100—44 Гай Юлій Цезар (державний діяч і полководець Рима).
- II ст. Повстання скіфів-рабів (на чолі з Савмаком) проти греків-рабовласників у Пантікапеї (сучасна Керч).
(прибл.)
- 88—85 } Війни Рима з Мітрідатом, царем понтійським, які
74—63 } закінчились поразкою Мітрідата.
- 73—71 Повстання рабів на чолі з Спартаксом у Римській державі.
- I ст. Виникнення азбуки в Грузії.
(прибл.)
- I ст. Відомості про скіфів у грецького географа Страбона (в праці „Географія“).
(прибл.)
- 46 Реформа Гаєм Юлієм Цезарем календаря („юліанський стиль“).

НАШОЇ ЕРИ

- Роки
- I—II ст. Згадки римських та грецьких письменників про слов'ян (венедів).
- 92 Похід армії на чолі з Пан-Чао (Китай) до Каспійського моря.
- II ст. Поява аланів біля Дніпра.
- III ст. Поява готів на північному узбережжі Чорного моря.
- 313 Міланський едикт (християнство в Римській Імперії визнано дозволеною релігією).

- 330 Перенесення столиці Римської Імперії з Рима в Константинополь.
- 370-ті Поява гуннів на Сході Європи і розгром ними готів.
- 376 Перехід готів за Дунай.
- 395 Поділ Римської Імперії на Східну і Західну.
- 445 Аттила стає головним вождем гуннів.
- 450—452 Походи гуннів на чолі з Аттилою на Західну Європу.
- 451 Каталаунська битва (поразка гуннів на Каталаунських полях—біля Шалона на Марні—військом римлян і вестготів).
- 453 Смерть головного вождя гуннів Аттили (початок розпаду царства гуннів).
- 476 Падіння Західної Римської Імперії (скинення вождем герулів Одоакром останнього імператора Західної Римської Імперії Ромула-Августула).
- V—VI ст. Поява болгар у Східній Європі; утворення держави болгар на Волзі.
- VI—VIII ст. Авари в Причорномор'ї і на Дунаї.
- VI ст. Поділ слов'ян на східних і західних.
(прибл.)
- 527—565 Царювання Юстиніана у Візантії.
- VI ст. Утворення Хазарської держави на Сході Європи.
- 571—632 Магомет (основоположник магометанської релігії).
- 622 Початок магометанської ери.
- VII ст. Початок занепаду аварів.
(2-га чв.)
- VII ст. Поява болгар на Дунаї.
- 643—645 Захоплення арабами Грузії.
- VIII ст. Захоплення арабами Хорезма (Туркестана).
- 711 Завоювання арабами Іспанії.
- VIII ст. Розквіт Хазарського каганату.
- 747 Перший напад норманів на Ірландію.
- IX ст. Поява печенігів у місцевості між Волгою і р. Яком.
(Уралом) і рух печенігів до Дніпра.
- IX ст. Кінець залежності Грузії від арабів.
(сер.)
- 860 Похід Русі на Константинополь (Царград).
- 862—879 Князювання Рюрика в Новгороді.
- 863 Повстання в Новгороді на чолі з Вадимом проти Рюрика.

- 863** Складення слов'янської азбуки Кирилом і Мефодієм.
(прибл.)
- 866** Похід київських князів Аскольда й Діра на Царград.
- 879—912** Князювання Олега.
- 882** Похід князя Олега з Новгороду на лівдень, захоплення Олегом Києва й перенесення Олегом столиці з Новгороду в Київ.
- 883** Похід київського князя Олега на древлян.
- 884** Похід київського князя Олега на сіверян.
- 885** Походи київського князя Олега на радимичів, уличів, тиверців.
- 907** Похід київського князя Олега на Константинополь.
- 911** Договір київського князя Олега з Візантійською державою.
- 912—945** Князювання Ігоря Рюриковича в Київській Русі.
- 913** Повстання древлян проти київського князя Ігоря.
- 913—914** Похід Русі на узбережжя Каспійського моря.
(прибл.)
- 914** Підкорення київським князем Ігорем древлян.
- 915** Перший прихід печенігів на Київську Русь.
- 920** Війна київського князя Ігоря з печенігами.
- 941** Похід київського князя Ігоря на Константинополь.
- 943—944** Похід Русі на Каспійське море.
- 945** Договір київського князя Ігоря з Візантією.
- 945** Похід київського князя Ігоря за даниною на древлян і вбивство древлянами Ігоря.
- 945—957** Князювання Ольги в Київській Русі.
- 946** Похід київської княгині Ольги на древлян; придушення Ольгою повстання древлян.
- 957—972** Князювання Святослава Ігоревича в Київській Русі.
- 964, 966** Завоювання київським князем Святославом вятичів.
- 965** Розгром київським князем Святославом Хазарського каганату.
- 967** Похід київського князя Святослава на дунайських болгар.
- 968** Напад печенігів на Київ.
- 969** Смерть княгині Ольги.
- 970** Київський князь Святослав призначає синів князями-намісниками: Ярополка — в Києві, Олега — в древлян, Володимира — в Новгороді.

- 970—971** Війна київського князя Святослава з Візантійською державою.
- 972** Загибель київського князя Святослава в битві з печенігами біля Дніпрових порогів.
- 972—980** Князювання Ярополка Святославича в Києві.
- 977** Початок воєн між синами Святослава (загибель Олега, втеча Володимира до варягів).
- 980** Розгром київського князя Ярополка новгородським князем Володимиром.
- 980—1015** Князювання Володимира Святославича в Київській Русі.
- 981** Приєднання київським князем Володимиром Червенських міст (на Галичині й Волині) до своїх володінь.
- 981, 982** Походи київського князя Володимира на вятичів.
- 983** Похід київського князя Володимира на ятвягів.
- 984** Похід київського князя Володимира на радимичів.
- 988** Київський князь Володимир допомагає візантійському імператорові Василю в боротьбі проти Варди Фоки (полководця, який повстав проти Василя).
- 988** Введення християнства на Русі.
- 992** Побудова князем Володимиром Білгорода (на р. Ірпені).
- 993, 996, 997** Напади печенігів на Київську Русь.
- X ст.**
(кін.)
Збудування київським князем Володимиром укріплення на рр. Сулі, Стугні й Трубежі.
- 1015—1019** Князювання Святополка Володимировича Окаянного в Києві. Боротьба між синами князя Володимира Святославича.
- 1015** Вбивство київським князем Святополком братів Бориса, Гліба і Святослава.
- 1016** Перемога новгородського князя Ярослава Володимировича над київським князем Святополком біля Любеча (на Чернігівщині).
- 1016** Початок завоювання норманами Сіцилії.
- 1018** Похід польського князя Болеслава I і князя Святополка на князя Ярослава і захоплення ними Києва; народне повстання проти польських окупантів і вигнання їх з Києва; захоплення червенських міст Болеславом.

- 1019 Перемога князя Ярослава над князем Святополком на р. Альті (на Переяславщині).
- 1019—1054 Князювання Ярослава Володимировича Мудрого в Київській Русі.
- 1021 Перемога київського князя Ярослава над подоцьким князем Брячиславом Ізяславичем.
- 1022 Перемога тмутараканського князя (Тмутаракань — на березі Керченської протоки — сучасна Тамань) Мстислава Володимировича над касогами.
- 1024 Голод і стихійне народне повстання в Суздальській землі.
- 1024 Захоплення тмутараканським князем Мстиславом Чернігова.
- 1024 Перемога чернігівського князя Мстислава Володимировича над київським князем Ярославом при Листвені (на Чернігівщині).
- 1026 Угода між князями Ярославом і Мстиславом (Київ залишився під владою Ярослава, а Мстиславові залишився Чернігів).
- 1030 Відвоювання київським князем Ярославом Белза в Польщі.
- 1030 Похід київського князя Ярослава на Чудь.
- 1031 Похід київського князя Ярослава і чернігівського князя Мстислава на Польщу і відвоювання ними у Польщі червенських міст.
- 1036 Смерть чернігівського князя Мстислава і об'єднання всієї Київської Русі під владою Ярослава.
- 1036 Остаточний розгром печенігів київським князем Ярославом під Києвом.
- XI ст. Захоплення Угорщиною Закарпатської Русі.
(прибл.)
- XI ст. Рух половців зза р. Яіка (Урала) на південний захід.
(30—40-ті рр.)
- 1037 Закладення київським князем Ярославом Софіївської церкви і збудування „Золотих Воріт“ у Києві.
- 1038 Похід київського князя Ярослава на ятвягів.
- 1040 Похід київського князя Ярослава на Литву.
- 1041 Похід київського князя Ярослава на Польщу.
- 1043 Похід війська київського князя Ярослава на Візантію.
- 1044 Початок князювання Всеслава Брячиславича в Подоцьку.

- 1045** Закладення князем Володимиром Ярославичем Софійської церкви в Новгороді.
- XI ст.** Початок виникнення літописів у Києві й Новгороді
(близько сер.) (перші літописні ізводи).
- XI ст.** Заснування Києво-Печерського монастиря.
(сер.)
- 1051** Поставлення Іларіона митрополитом у Києві (перший митрополит з руських).
- XI ст.** Написання „Слова о законє и благодати“ Іларіона (пам'ятка церковної проповіді в Київській Русі).
(50-ті рр.)
- 1054** Поділ християнської церкви на східну (греко-православну) і західну (католицьку).
- 1054** Початок князювання Ізяслава Ярославича в Києві.
- 1055** Похід половців на Переяславщину і угода з ними переяславського князя Всеволода Ярославича.
- 1056—1057** Написання дяконом Григорієм євангелія для новгородського посадника Остромира (Остромирово євангеліє).
- 1060** Похід князів: київського Ізяслава, переяславського Всеволода, чернігівського Святослава і полоцького Всеслава на торків.
- XI ст.** Половці осідають у басейні Дона і Волги.
(60-ті рр.)
- 1061** Напад половців на Київську Русь і перемога їх над переяславським князем Всеволодом.
- 1064** Захоплення князем Ростиславом Володимировичем Тмутаракані у князя Гліба Святославича.
- 1066** Битва при Гастінгсі (початок завоювання Англії норманами).
- 1067** Війна князів Ярославичів (Ізяслава, Святослава, Всеволода) проти Всеслава Брячиславича, князя полоцького; поразка Всеслава.
- 1068** Напад половців на Київську Русь.
- 1068** Стихійне народне повстання в Києві. Вигнання князя Ізяслава з Києва; кияни ставлять князем Всеслава Брячиславича.
- 1069** Похід польського короля Болеслава II і князя Ізяслава на Київ і придушення повстання. Народне повстання проти польських окупантів і вигнання їх з Києва.

- 1071—1085** Панування норманського ватажка Роберта Гюїскара в Сіцилії.
- 1071** Виступ волхва в Новгороді проти християнства.
- 1071** Стихійне повстання селян у Ростовській землі.
- 1073—1085** Римський папа Григорій VII (зміцнення світської влади римських пап).
- 1073** Вигнання князями: чернігівським Святославом і переяславським Всеволодом князя Ізяслава з Києва.
- 1073—1076** Князювання Святослава Ярославича в Києві.
- 1073** Написано „Ізборник Святослава“ (пам'ятка давньоруського письменства).
- 1076—1077** Князювання Всеволода Ярославича в Києві.
- 1077** Повернення князя Ізяслава Ярославича в Київ.
- 1078** Битва на „Нежатиній ниві“ (біля Чернігова) між князями: Ізяславом і Всеволодом Ярославичами, з одного боку, і Олегом Святославичем і Борисом Вячеславичем — з другого. Поразка війська Олега і Бориса.
- 1078—1093** Князювання Всеволода Ярославича в Києві.
- 1089—1125** Царювання Давида в Грузії.
- 1092** Морова епідемія в Київській Русі.
- 1092, 1093** Напади половців на Київську Русь.
- 1093—1113** Князювання Святополка Ізяславича в Києві.
- 1094** Початок відокремлення Чернігово-Сіверської землі від Києва (князь Володимир Всеволодович Мономах відмовляється від Чернігова на користь князя Олега Святославича).
- 1094—1113** Князювання Володимира Всеволодовича Мономаха в Переяславі.
- 1095** Клермонський собор (початок хрестових походів).
- 1096—1099** Перший хрестовий похід (на чолі походу граф Готфрід Бульйонський і Раймунд Тулузький)
- 1096** Напад половців на райони Києва й Переяслава.
- XI ст.** Початок посилення Ростово-Суздальської Русі.
(кін.)
- 1097—1111** З'їзди князів Київської Русі (головну роль в цих з'їздах грають, київський князь Святополк і переяславський князь Володимир Мономах) у справах міжкнязівських взаємин і боротьби проти половців (1097 р.—з'їзд в Любечі, 1100 р.—в Уветичах (Київщина), 1103 і 1111 р. на Долобському озері (Київщина).

- XI ст.** Відокремлення Галичини від Києва (початок князювання Ростиславичів у Галичині).
(кн.)
- 1097** Осліплення волинським князем Давидом Ігоревичем тербовльського князя Василька Ростиславича.
- 1103** Похід князів на половців (головні учасники цього походу князі: київський Святополк, переяславський Володимир Мономах, полоцький Давид, чернігівський Давид Святославич).
- 1105—1110** Напади половців (хан Боняк) на Київську Русь.
- 1111** Похід князів на половців (головні учасники походу князі: київський Святополк, переяславський Володимир Мономах, чернігівський Давид Святославич).
- 1112** Укладення ченцем Києво-Печерського монастиря Нестором нового літописного ізводу („Повесть временных лет“).
- 1113** Смерть київського князя Святополка; стихійне народне повстання міських низів і смердів проти князівської влади, знаті, лихварів і монастирів.
- 1113—1125** Князювання Володимира Мономаха в Києві.
- 1113** „Устав“ князя Володимира Мономаха.
- 1115** Збудування князем Володимиром Мономахом моста через Дніпро в Києві.
- 1116** Похід війська київського князя Володимира Мономаха на Дунай, на візантійські міста.
- 1116** Похід новгородського князя Мстислава Володимировича на Чудь.
- 1116** Редагування літопису „Повесть временных лет“ ігуменом київського Михайлівського Видубецького монастиря Сильвестром.
- 1116, 1120** Походи війська київського князя Володимира Мономаха проти половців.
- 1118—1123** Боротьба київського князя Володимира Мономаха з князем волинським Ярославом Святополковичем і захоплення Мономахом Волині.
- 1118** Складення в Києво-Печерському монастирі нової редакції літопису („Повесть временных лет“).
- 1118** Виступ новгородських бояр проти київського князя Володимира Мономаха; придушення Володимиром Мономахом цього виступу.

- 1119 Відібрання київським князем Володимиром Мономахом Мінська у князя Гліба Всеславича і приєднання Мінська до Києва.
- 1125—1132 Князювання Мстислава Володимировича в Києві.
- 1125 Напад половців на Баруч (в Переяславському князівстві).
- 1127—1159 Князювання Ростислава Мстиславича в Смоленську.
- 1130 Приєднання київським князем Мстиславом Володимировичем до своїх володінь Полоцького князівства.
- 1132—1139 Князювання Ярополка Володимировича в Києві.
- 1136 Стихійне народне повстання проти бояр і купців у Новгороді.
- 1136 Напад половців на Курщину.
- XII ст. Відокремлення Новгороду і Полоцька від Києва.
(30-ті рр.)
- 1144—1152 Князювання Володимирка в Галичині.
- 1145 Повстання населення Галича і виступ князя Івана Берладника проти галицького князя Володимирка.
- 1146 Князювання Ігоря Ольговича в Києві.
- 1146 Стихійне народне повстання в Києві.
- 1146 Захоплення Києва князем Ізяславом Мстиславичем.
- 1147—1154 Боротьба за Київ князя Ізяслава Мстиславича і ростово-суздальського князя Юрія Долгорукого.
- 1147 Перша згадка в літопису про Москву.
- 1147 Вбивство киянами князя Ігоря Ольговича.
- 1147 Другий хрестовий похід (учасники—французький король Людовік VII і німецький імператор Конрад III Гогенштауфен).
- 1148 Напад половців на Рязанську землю.
- 1150 Напад половців на Переяславщину.
- 1152—1187 Князювання Ярослава Осмомисла в Галичині.
- 1154 Напад половців на Переяславщину.
- 1155—1157 Князювання Юрія Долгорукого в Києві.
- 1156 Обнесення Москви дерев'яною стіною.
- XIII ст. Відокремлення від Києва Турово-Пінської, Волинської і Переяславської земель.
(50-ті рр.)
- 1157 Стихійне народне повстання в Києві після смерті князя Юрія Долгорукого.
- 1157—1174 Князювання Андрія Боголюбського у Владимиро-Суздальському князівстві.

- 1159 Виступ князя Івана Берладника проти галицького князя Ярослава Осмомисла; облога Берладником Ушиці; підтримка смердами Берладника.
- 1161—1167 Князювання Ростислава Мстиславича в Києві.
- 1167—1169 Князювання Мстислава Ізяславича (з Волині) в Києві.
- 1168—1170 Князювання Романа Мстиславича в Новгороді.
- 1169 Взяття і спустошення Києва військом князя Андрія Боголюбського.
- 1169—1171 Князювання Гліба (брата Андрія Боголюбського) в Києві.
- 1170 Виступ галицьких бояр проти князя Ярослава Осмомисла.
- 1170 Спроба князя Мстислава Ізяславича повернути Київ. Відступ Мстислава на Волинь. Смерть Мстислава.
- 1170 Початок князювання Романа Мстиславича на Волині.
(прибл.)
- 1172 Напад половців на місцевості біля Корсуня й Києва.
- 1174 Вбивство князя Андрія Боголюбського боярами. Народні заворушення у Владимиро-Суздальському князівстві.
- 1174—1176 Боротьба у Владимиро-Суздальському князівстві між племінниками і братами князя Андрія Боголюбського.
- 1176—1194 Князювання Святослава Всеволодовича в Києві (з перервою).
- 1176—1212 Князювання Всеволода Юрійовича („Большое Гнездо“) у Владимиро-Суздальському князівстві.
- 1177 Напад половців на Поросся.
- 1178 Похід владимиро-суздальського князя Всеволода на Новгород і взяття Всеволодом Торжка.
- 1179 Похід новгородців на Чудську землю.
- 1181—1213 Царювання Тамари в Грузії.
- 1184 Похід руських князів на чолі з київським князем Святославом на половців.
- 1184, 1186 Походи війська владимиро-суздальського князя Всеволода на волзьких болгар.
- 1185 Похід новгородсіверського князя Ігоря Святославича на половців.
- 1185—1189 Будування Успенського собору у Владимирі на Клязьмі.

- 1187 Написано „Слово о полку Ігореве“.
- 1187 Поема Шота Руставелі (великого грузинського поета) „Витязь у тигровій шкурі“.
- 1187—1199 Князювання Володимира Ярославича в Галичині (з перервою).
- 1187 Давній Київський літопис уперше вживає назву „Україна“ по відношенню до Переяславської землі.
- 1188 Галицькі бояри виганяють князя Володимира Ярославича з Галичини; перше заняття Галичини волинським князем Романом Мстиславичем; окупація Галича Угорщиною.
- 1189—1192 Третій хрестовий похід (учасники: англійський король Річард Лев'яче-Серце, французький король Філіпп II Август і германський імператор Фрідріх Барбаросса).
- 1190 Похід Чуді на Псковську землю.
- 1191—1192 Походи псковичів і новгородців на Чудь.
- 1194—1200 Князювання Рюрика Ростиславича в Києві.
- 1194—1197 Будівання Дмитрівського собору у Володимирі на Клязьмі.
- 1196 Похід князя Романа Мстиславича на ятвягів.
- 1198—1216 Римський папа Інокентій III (найвищий розквіт світської влади римських пап).
- 1199 Об'єднання волинським князем Романом Мстиславичем Галичини з Волинню у Галицько-Волинське князівство.
- 1199—1205 Князювання Романа Мстиславича в Галицько-Волинському князівстві.
- 1200 Зайняття галицько-волинським князем Романом Мстиславичем Києва.
- 1200—1202 Князювання Інгвара Ярославича в Києві.
- 1201 Заснування німецькими рицарями „ордена меченосців“ у Лівонії.
- 1201—1202 Похід галицько-волинського князя Романа Мстиславича проти половців.
- 1202—1204 Четвертий хрестовий похід (учасники: французькі й італійські рицарі, Венеція).
- 1203 Захоплення й спустошення князем Рюриком Ростиславичем Києва; угода галицько-волинського князя Романа з Рюриком.

- 1203—1204 Похід князів галицько-волинського Романа Мстиславича і київського Рюрика Ростиславича проти половців. Скинення Романом Рюрика з Київського столу.
- 1203, 1206 Боротьба полочан проти німців.
- 1204—1205 Князювання Ростислава Рюриковича в Києві.
- 1204 Захоплення Константинополя хрестоносцями.
- 1204—1261 Латинська Імперія (утворена хрестоносцями після захоплення ними Константинополя).
- 1205 Похід галицько-волинського князя Романа Мстиславича на Польщу. Смерть князя Романа.
- 1206 Проголошення Темучіна Чінгіс-ханом (Чінгіс-хан стає на чолі татаро-монголів в Азії).
- 1206—1211 Князювання чернігівських князів Ігоревичів у Галичині.
- 1206—1212 Князювання Всеволода Чермного в Києві (з перервами).
- 1207—1208 Підкорення владими́ро-суздальським князем Всеволодом Пронська й Рязані.
- 1209 Стихійне народче повстання проти бояр в Новгороді.
- 1210—1234 Завоювання татаро-монголами Китаю.
- 1210 Напад половців на Переяславщину.
- 1210, 1213, 1217, 1225} Напади литовців на землі Пскова й Новгорода.
- 1211 Вбивство галицькими боярами князів Ігоревичів, як помста за вбивство Ігоревичами багатьох галицьких бояр.
- 1212 Похід новгородського князя Мстислава Удалого на Чудь.
- 1212—1224 Князювання Мстислава Романовича в Києві.
- 1212—1219 Війни між синами владими́ро-суздальського князя Всеволода.
- 1213—1214 Князювання боярина Володислава в Галичині.
- 1214 Спільська угода Польщі й Угорщини про розділ Галичини і Волині; окупація Галичини угорцями і частини Волині поляками.
- 1215 Надання англійським королем Іоанном Безземельним „Великої хартії вольностей“ Англії.
- 1216 Липецька битва. Перемога князів — новгородського Мстислава Удалого і ростовського Костянтина

- Всеволодовича над князями: владимирським Юрієм і переяславським Ярославом Всеволодовичами.
- 1217—1221 П'ятий хрестовий похід (на чолі походу угорський король Андрій).
- 1217 Захоплення волзькими болгарами Устюга.
- 1217 Перемога псковичів і новгородців на чолі з князем псковським Володимиром над німцями біля Оденпе (на захід від Чудського озера).
- 1219—1221 Завоювання татаро-монголами Хорезма (Туркестана).
- 1219—1263 Князювання Міндовга в Литві.
- 1219 Виступ галицького населення проти угорських окупантів.
- 1219—1227 Князювання Мстислава Удалого в Галичі (з перервою).
- 1219 Князь Данило Романович відвойовує у Польщі Волинь.
- 1219, 1222, } Походи новгородців на німецьких рицарів.
1223 }
- 1220—1224 Похід полководців Чингіс-хана Джебе й Субутая в Європу.
- 1221 Перемога князя Мстислава Удалого над поляками й угорцями біля Галича.
- 1221 Заснування владими́ро-суздальським князем Юрієм в землях Мордви Нижнього Новгорода (нині — Горький).
- 1223 Вторгнення татаро-монголів на Кавказ; завоювання ними Кавказа.
- 1224 (травень) Битва руських князів (головні між князями: київський — Мстислав Романович, галицький — Мстислав Удалой і чернігівський — Мстислав Святославич) і половців з татаро-монголами на р. Калці; поразка руських князів і половців.
- 1224 Захоплення німцями Юр'єва.
- 1226 Поява німецького Тевтонського рицарського ордену в Пруссії.
- 1227 Вторгнення поляків і угорців у Галичину і відбиття цього вторгнення князями Мстиславом Удалим і Данилом Романовичем.
- 1227 Смерть Чингіс-хана.

- 1228—1229 Шостий хрестовий похід (на чолі — німецький імператор Фрідріх II).
- 1228 Смерть князя Мстислава Удалого.
- 1229 Похід Мордві на Нижній Новгород.
- 1229, 1234 Напади литовців на новгородські землі.
- 1230—1233 Боротьба князя Данила Романовича проти угорських окулантів в Галичині.
- 1231—1232 Завоювання татаро-монголами Грузії й Вірменії.
- 1234 Похід новгородців на німців під Юр'їв.
- 1235 Захоплення Галича чернігівським князем Михайлом Всеволодовичем.
- 1235—1237 Князювання Ростислава Михайловича в Галичі. Боротьба між Ростиславом і Данилом Романовичем.
- 1236 Початок князювання Олександра Ярославича в Новгороді.
- 1236—1238 Князювання Ярослава Всеволодовича в Києві.
- 1236 Завоювання татаро-монголами волзьких болгар.
- 1237 Об'єднання німецького Тевтонського ордена з орденом „Меченосців“.
- 1237 Початок навали татаро-монголів на чолі з Батием на руські землі; захоплення татарами Рязані, Москви.
- 1237 Захоплення німецькими рицарями, за допомогою польського князя Конрада, Дорогичина (Північна Волинь).
- 1238 Зайняття князем Данилом Романовичем Галича.
- 1238 Відбиття галицьким князем Данилом німецького вторгнення і повернення Дорогичина.
- 1238 Захоплення Батием Володимира, Торжка, Козельська, Ростова, Твері (нині — Калінін) й Суздаля.
- 1238 Розгром татарами владимиро-суздальського князя Юрія на р. Сіті.
- 1238—1239 Князювання Михайла Всеволодовича в Києві.
- 1238 Розгром татарами половців; переселення половців за Дунай і в Угорщину.
- 1239 Завоювання татарами Криму.
- 1239 Захоплення татарами Чернігова й Переяслава.
- 1239 Князювання Ростислава Мстиславича в Києві.
- 1240 Перемога новгородського князя Олександра Невського над шведами на р. Неві.
(липень)
- 1240 Зайняття князем Данилом Романовичем Києва.

- 1240 Захоплення німцями Пскова.
- 1240 Захоплення й зруйнування Києва татарами.
(грудень)
- 1241 Спустошення татарами Галичини й Волині.
- 1241 Перемога татар при Вальдштадті над польсько-німецьким військом.
- 1241 Народні заворушення проти бояр в Бакоті (Галичина).
- 1241 Виступ князя Ростислава Михайловича, болоховських князів і великих галицьких бояр проти князя Данила Романовича.
- 1242 Звільнення новгородським князем Олексадром Невським Пскова від німців.
- 1242 Перемога новгородського князя Олександра Невського над німецькими рицарями на Чудському озері („Льодове побоїще“).
(5 квітня)
- 1240-ві Заснування татаро-монголами своєї держави „Золотої Орди“ (на р. Волзі, столиця — Сарай).
- 1245 Перемога галицького князя Данила Романовича пі Ярославом над поляками, угорцями й князем Ростиславом Михайловичем.
- 1245 Напад литовців на місцевість біля Торжка й Торопця.
- 1245 Подорож галицького князя Данила Романовича в Орду.
- 1245—1247 Подорож посла папи Інокентія IV монаха Плато-Карпіні до татар (Плато-Карпіні залишив опис цієї подорожі).
- 1246 Вбивство татарами в Орді чернігівського князя Михайла Всеволодовича.
- 1248—1250 Сьомий хрестовий похід (на чолі з французьким королем Людовіком IX).
- 1250 Розгром литовським князем Міндовгом німецьких рицарів при Дурбені.
- 1250-ті Перша історична звістка про Львів.
- XIII ст. Завоювання галицьким князем Данилом Романовичем землі ятвягів.
(кін. 40-х—поч. 50-х рр.)
- XIII ст. Боротьба галицького князя Данила Романовича проти татар.
(50-ті рр.)

- 1252 Війна галицького князя Данила Романовича з литовським князем Міндовгом.
- 1253 Напад німців на Псков.
- 1253 Похід псковичів і новгородців на німців у Лівонію.
- 1257 Перепис татарами і оподаткування даниною Суздальської, Рязанської і Муромської земель.
- 1259 Накладення татарами данини на Новгород.
- 1259—1260 Походи татар на чолі з воеводою Бурундаєм на Галичину й Волинь і знищення там міських укріплень.
- 1260 Повстання прусів проти німецьких рицарів.
- 1261—1453 Царювання династії Палеологів у Візантії (після вигнання хрестоносців і кінця Латинської імперії).
- 1262 Повстання проти татар в Ростові, Володимирі, Суздалі, Ярославі й Переяславі.
- 1263 Смерть князя Олександра Невського.
- 1264 Смерть князя Данила Романовича.
- 1264—1301 Князювання Лева Даниловича в Галичині.
(прибл.)
- 1265 Початок парламенту в Англії.
- 1267—1269 Князювання Шварна Даниловича в Литві.
- 1268 Перемога руських на чолі з князем переяславським (18 лютого) (Переяслав-Заліський) Дмитром Олександровичем над німцями при Раковорі.
- 1270 Восьмий хрестовий похід (на чолі з французьким королем Людовіком IX).
- 1270 Смерть волинського князя Василька Романовича.
- 1270—1289 Князювання Володимира Васильковича на Волині.
- 1270-ті Грамота татарського хана Менгутеміра митрополитові Кирилу про пільги православної церкви.
- 1270 Повстання новгородців проти князя Ярослава.
- 1275, 1277 Походи князя Лева Даниловича Галицького на литовців.
- 1275 Перепис татарами населення Русі. *
- 1278 Спустошення татарами Рязанського князівства.
- 1283—1284 Війна новгородців із шведами.
- 1286 Спустошення татарами на чолі з ханом Телебугою Галичини й Волині.
- 1289 Початок князювання Мстислава Даниловича на Волині.
- 1290 Повстання в Ростові проти татар.

- 1298 Відбиття псковичами нападу німців.
- 1300 Переселення митрополита Максима з Києва у Володимир на Клязьмі.
- 1300 Збудування шведами в гирлі Охти фортеці Ланцкрони.
- 1301 Здобуття новгородцями Ланцкрони.
- 1301—1308 Князювання Юрія Львовича в Галицько-Волинському князівстві.
(прибл.)
- XIV ст. Поява вогнепальної зброї в європейських арміях.
(1-а пол.)
- 1304 Початок боротьби московських князів з тверськими.
- 1308—1323 Князювання Андрія й Лева Юрійовичів у Галичині й на Волині.
(прибл.)
- 1315—1341 Князювання Гедіміна в Литві.
- 1315 Захоплення литовським князем Гедіміном Берестейської землі (початок прилучення галицько-волинських земель до Литви).
(прибл.)
- 1323—1340 Князювання Юрія-Болеслава II в Галицько-Волинському князівстві.
- 1324 Перша згадка в джерелах про магдебурзьке право на Україні (в м. Володимирі).
- 1326 Перенесення митрополії з Володимира на Клязьмі в Москву.
- 1327 Повстання проти татар у Тверському князівстві.
- 1328—1341 Іван Данилович Калита — перший великий князь московський.
- 1330 Утворення війська яничарів у Туреччині.
- 1339 Надання галицько-володимирським князем Юрієм-Болеславом II магдебурзького права місту Сяноку.
- 1340 Отруєння галицькими боярами князя Юрія-Болеслава II; перехід Галичини й Волині під владу Литви.
- 1340—1385 Князювання сина литовського князя Гедіміна—Любарта на Волині.
- 1340 Вторгнення Польщі й Угорщини в Галичину; спустошення польським королем Казіміром Львова; боярин галицький Дмитро Дедько відбиває напад Казіміра.
- 1340—1377 Боротьба між Литвою і Польщею за галицько-волинські землі.
- 1340—1349 Боярин Дмитро Дедько управляє Галичиною.

- 1345—1377 Князювання Ольгерда в Литві.
- 1348—1350 Морова епідемія („чорна смерть“) в Європі.
- 1349 Напад польського короля Казіміра на галицькі землі; захоплення Галичини Польщею.
- 1350 Угода польського короля Казіміра з угорським королем Людовіком про „Руське королівство“ (Галичину), яким Казімір має володіти до смерті, після чого Галичина відходила до Угорщини.
- XIV ст. Буковина попадає під владу Молдавії.
- √1358 Повстання селян у Франції („Жакерія“).
- 1360 Здобуття Адріанополя турками (Мурад I).
- XIV ст. Захоплення Литвою Сіверщини (Чернігова, Новгород-Сіверська та інших міст).
(2-га пол.)
- 1362—1363 Похід литовського князя Ольгерда проти татар і приєднання до Литви Поділля, Київщини й Переяславщини.
- 1362—1389 Дмитрій Донської — великий князь московський.
- 1372 Надання угорським королем Людовіком Галичини Владиславу кн. Опольському.
- 1374 Одержання Кам'янцем-Подільським магдебурзького права від князів Юрія й Олександра Коріятовичів.
- 1377 Перетворення угорським королем Людовіком Галичини на угорську провінцію.
- 1378 Поразка військом московського князя Дмитрія татар на р. Вожі (на Рязанщині).
- 1380 Куликовська битва. Поразка татар на чолі з ханом
(8 вересня) Мамаєм московським князем Дмитрієм Донським.
- 1381 Народне повстання на чолі з Уотом Тайлером проти феодалів в Англії.
- 1382 Спустошення Москви татарським ханом Тохтамишем.
- 1382 Повстання проти іноземців-католиків в Галичині.
- 1382 Відібрання волинським князем Любартом у Польщі Кременця.
- 1385 Кревська унія Литви з Польщею. Шлюб литовського великого князя Ягайла з польською королевою Ядвігою (1386 р.). Ягайло — король польський.
- 1387 Захоплення Польщею Галичини (з Холмщиною) від Угорщини.

- 1387** Розпорядження польського короля Ягайла про те, щоб всі знатні литовці, які проживають на Литві й Русі, прийняли католицьку віру, і заборона знатним литовцям одружуватися з руськими, що не перейдуть в католицьку віру.
- 1387** Надання польським королем Ягайлом Луцької землі литовському князеві Вітовту.
- 1389** Битва турків з сербами на Коссовому полі (поразка сербів).
- 1390** Союз литовського князя Вітовта з німецькими рицарями.
- 1392** Островська угода польського короля Ягайла з Вітовтом; Вітовт — великий князь литовський.
- 1393—1394** Ліквідація Вітовтом удільних князівств на Україні (Новгород-Сіверського, Володимир-Волинського, Київського, Подільського).
- 1395** Перемога монгольського завойовника Тамерлана на р. Терек над ханом Золотої Орди Тохтамишем; втеча Тохтамиша в Литву до князя Вітовта.
- 1395** Напад литовського князя Вітовта на Смоленськ.
- 1395** Навала монгольського завойовника Тамерлана на Русь.
- 1396** Перемога турків над хрестоносцями при Нікополі.
- 1397—1398** Походи литовського князя Вітовта на татар в Чорномор'я.
- 1398** Союз литовського князя Вітовта з німецькими рицарями.
- 1399** Поразка литовського князя Вітовта татарами на р. Ворсклі.
- XIV ст.** Зруйнування Тамерланом Тбілісі.
(кінець)
- XIV—** Виникнення цехів на Україні.
- XV ст.**
- XV ст.** Захоплення узбеками Середньої Азії.
- 1401** Віленська унія Литви з Польщею (ствердження унії Литви з Польщею).
- 1402** Битва при Анкарі (Ангорі) (поразка турецького султана Баязета Тамерланом).
- 1405** Захоплення Литвою Смоленська.
- 1405** Смерть монгольського завойовника Тамерлана.

- 1408 Частина сіверських князів піддаються під владу московському князеві Василю Дмитрійовичу.
- 1408 Напад татарського мурзи Едігея на московське князівство.
- 1410 Битва при Грюнвальді; розгром німецьких рицарів військом литовського князя Вітовта й польського короля Ягайла.
- 1412—1442 Царювання Олександра I в Грузії.
- 1413 Городельська унія Литви з Польщею (підтвердження унії Литви з Польщею).
- 1416 Напад татар на чолі з мурзою Едігеєм на Київщину.
- 1418 Стихійне народне повстання проти бояр в Новгороді.
- 1419—1436 Гусситські війни в Європі.
- 1420 Відкриття острова Мадери португальцями.
- 1425 Перший реєстр львівських цехів.
- 1428 Надання литовським князем Вітовтом маєтків Луцькій католицькій єпископії.
- 1430 Смерть литовського великого князя Вітовта.
- 1430 Початок князювання Свідрігайла в Литві.
- 1430—1431 Вторгнення Польщі на Поділля й Волинь. Початок війни великого литовського князя Свідрігайла з польським королем Ягайлом; захоплення Польщею Поділля.
- 1431 Відкриття Азорських островів португальцями.
- 1432 Змова литовських панів проти князя Свідрігайла; втеча Свідрігайла; проголошення литовськими панами великим князем Сігізмунда Кейстutowича.
- 1432—1440 Князювання Сігізмунда Кейстutowича в Литві.
- 1432 Ствердження унії Литви з Польщею; надання польським королем Ягайлом руським князям, боярам і панам привілею—зрівняння їх в правах з литовськими панами-католиками.
- 1434 Привілей литовського князя Сігізмунда руським князям і панам (ствердження попередніх прав).
- 1435 Обмеження галицькою шляхтою права переходу селян (селянин при відході мусить платити панові грішми й продуктами).
- 1435 Поразка князя Свідрігайла литовським князем Сігізмундом біля Вількомира.

- 1440—1452 Князювання Свідригайла на Волині.
- 1440—1492 Князювання Казіміра в Литві (з 1445 р. Казімір—польський король).
- 1440—1454 Князювання Олелька Володимировича в Києві.
- 1444 Битва під Варною (перемога турків над хрестоносцями).
- 1447 Загальноземський привілей литовського князя Казіміра (ствердження прав панів; селяни і надалі підлягали судові свого пана).
- XV ст. Початок друкування в Європі книжок рухомими літерами (Іоганн Гутенберг).
(сер.)
- XV ст. Перші відомості про рудні (вододіючі залізні заводи) на Волині (біля Володимира-Волинського).
(сер.)
- XV ст. Сформування Кримського ханства; відокремлення його від Золотої Орди.
(сер.)
- 1452 Смерть князя Свідригайла (Волинь).
- 1452 Перехід Волині (після смерті Свідригайла) під владу Литви (ліквідація Волинського князівства).
- XV ст. Початок виникнення на Україні (Львів) церковних братств (організацій міщан).
(2-га пол., прибл.)
- 1453 Захоплення Константинополя турками (кінець Візантійської Імперії).
- 1462—1505 Іван Васильович III—великий князь московський.
- 1466 Торунський мир Польщі з німецькими рицарями; приєднання Данціга до Польщі.
- 1471 Ліквідація литовським князем Казіміром Київського князівства (після смерті київського князя Семена Олельковича); призначення Казіміром до Києва свого намісника Мартина Гаштовта.
- 1472 Шлюб московського князя Івана III з племінницею останнього візантійського імператора Софією Палеолог.
- XV ст. Початок підкорення Туреччиною північного узбережжя Чорного моря.
(ост. чв.)
- 1475 Захоплення турками м. Кафи (Крим).
- 1475—1479 Будування Успенського собора в Москві.
- 1477 Ухвала шляхти Холмщини (Красноставська ухвала) про обмеження переходу селян (селянин може залишити пана, лише або посадивши на своє місце іншого селянина, рівного йому щодо заможності,

- або продавши свою землю з дозволу свого пана іншому селянинові).
- 1478 Остаточне підкорення московським князем Іваном III Новгородом.
- 1478—1515 Менглі-Гірей — хан в Криму (зміцнення Кримського ханства).
- 1479 Кримське ханство стає у васальну залежність від (прибл.) Туреччини.
- 1480 Звільнення Російської держави від татаро-монгольського іга.
- 1480 Війна псковичів проти німецьких рицарів.
- 1480 Поразка німецьких рицарів під Псковом.
- 1481 Змова проти короля польського і великого князя литовського Казіміра князів: М. Оленьковича, Ф. Більського і Ю. Ольшанського з метою прилучення земель по Березину до Московського князівства; невдача змови; страта М. Оленьковича й Ольшанського; втеча Більського до Москви.
- 1482 Здобуття і спустошення Києва кримськими татарами на чолі з ханом Менглі-Гіреем. (вересень)
- 1485—1487 Напади татар на Поділля.
- 1485 Початок будівництва кремлівських мурів у Москві.
- 1485 Приєднання Твері до Московської держави.
- 1486 Відкриття миса „Доброї Надії“ португальцями.
- 1488 Перехід князя Івана Білевського спід влади Литви під владу московського князя Івана III.
- 1488—1490 Напади татар на Київщину, Волинь і Галичину.
- 1490 Перехід князя Дмитра Воротинського спід влади Литви під владу московського князя Івана III.
- 1490 Повстання селян на чолі з Мухом у Галичині проти шляхти.
- 1492 Здобуття Гренади іспанцями.
- 1492 Відкриття Америки Хрістофором Колумбом.
- 1492—1506 Князювання Олександра в Литві (з 1501 р. Олександр — король Польщі).
- 1492 Перша відома в джерелах згадка про українських козаків (у листуванні литовського князя Олександра з кримським ханом Менглі-Гіреем).
- 1492—1494 Війна Литви з Російською державою.

- 1492 Земський привілей литовського князя Олександра I (обмеження влади литовського князя панами).
- 1493 Перехід спід влади Литви під владу московського князя Івана III князів Семена Воротинського, Андрія Вяземського, Михайля Мезецького.
- 1494 Угода між Литвою і Московською державою (до Московської держави приєднуються володіння князів Вяземських, Новосільських, Одоевських, Воротинських, Білевських та ін.).
- 1494, 1496 }
1497, 1499 } Напади татар на Поділля й Волинь.
- 1497 Видання московським князем Іваном III закону про те, що селяни можуть переходити від поміщика раз в рік („Юрьев день“).
- 1497—1499 Відкриття Васко-де-Гама морського шляху в Індію.
- 1498 Спустошення турками Поділля й Галичини (зруйновано Перемишль, Ярослав та інші міста).
- 1499 Угода литовських і польських панів про поновлення Городельської унії.
- XV ст. Надання литовським князем Олександром магдебурзького права Києву.
(кін.)
- XV—XVI ст. Звістка про залізоробні заводи в Новгородській
(кінець) (поч.) землі.
- 1500 Перехід під владу московського князя Івана III новгородсіверського й рильського князів Василя й Семена Можайського (з Черніговим, Стародубом, Любечем, Гомелем).
- 1500 Початок війни Московської держави з Литвою.
- XV ст. Буковина й Молдавія попадають під владу Туреччини.
- 1500 Перемога російського війська над литовським на р. Ведроші (біля Дорогобужа, на Смоленщині).
- 1500 Відкриття Бразилії португальцями (Кабраль).
- 1501—1503 Війна Московської держави з Лівонським німецьким орденом.
- 1502 Розгром кримським ханом Менглі-Гіреєм Золотої Орди.
- 1502 Перемога руських над німецькими рицарями під Гелменем.
- 1502 Напад татар на Київщину й Галичину.

- 1503 Перемир'я Московської держави з Литвою (Сіверщина, частина Смоленщини й Витебщини залишаються в складі Російської держави).
- 1505—1533 Князювання Василя Івановича III в Московській державі.
- 1505 Напади татар на Поділля й Галичину.
- 1506—1548 Сігізмунд I — король польський і князь литовський.
- 1506 Надання Сігізмундом I, князем литовським, земського привілею панам (ствердження обмеження влади литовського князя панами).
- 1507 Посольство від князя М. Глінського й інших руських князів і „людей грецької віри“ до московського князя Василя із скаргою на утиски з боку литовців і з проханням допомоги й оборони.
- 1507—1508 Повстання князя М. Глінського проти литовського князя Сігізмунда; спілка Глінського з московським князем Василем; невдача Глінського і втеча його в Москву.
- 1510 Приєднання Пскова до Російської держави.
- 1512—1522 Війна Московської держави з Литвою.
- 1513 Відкриття Тихого океану іспанцем Васко-Нунець-Альбоа.
- 1514 Московське військо відвоює Смоленськ від Литви.
- 1514 Селянське повстання на чолі з Георгом Дожа в Угорщині.
- 1515 Російський промисловець купець А. Строганов закладає солеварні в Сольвичегодську.
- 1516 Поява „Утопії“ Томаса Мора (Англія).
- 1517 Віттенберзькі тези Мартина Лютера (початок реформації в Німеччині).
- 1518 Урядова заборона селянам Польщі (і Галичини) скаржитися на своїх панів.
- 1519—1522 Кругосвітня подорож Магеллана.
- 1519—1521 Завоювання Мексика Іспанією (Ф. Кортес).
- 1519 Напади татар на Волинь і Львівську землю.
- 1520—1566 Сулейман Великолепний — султан Туреччини (розквіт могутності Туреччини).
- XVI ст.** Відомості про добування залізної руди і виробку заліза на півночі Тульського краю.
- (20—60-ті рр.)

- 1523, 1524 Напади турків на Поділля й Галичину.
- 1523—1524 Похід українських козаків під Тавань.
- 1524 Початок ніжегородського Макар'ївського ярмарку в Московській державі.
- 1525 Селянська війна в Німеччині.
- 1525 Напад татар на Волинь і Белзьку та Люблінську землі.
- 1525 Відкриття білоруським ученим Ф. Скориною друкарні у Вільні.
- 1525 Ствердження польським королем Сігізмундом неповноправного стану православних міщан у Львові (право проживання лише в певному кварталі—„Руська вулиця“, — заборона вступу до цехів і ремісничих корпорацій, обмеження права торгівлі в місті).
- 1526 Перемога турків над угорцями при Могачі.
- 1528 „Попис земський“ у великому князівстві Литовському (перепис всіх бояр-шляхти, які повинні відбувати військову службу; пізніше цей „попис“ використовувався шляхтою, як джерело для доказу шляхетства).
- 1529 Облога Відня турками.
- 1529 Перший литовський статут.
- 1532—1534 Завоювання Перу іспанцями на чолі з Пісарро.
- 1533—1584 Царювання Івана Васильовича IV Грозного в Московській державі.
- 1534 Відкриття французами Канади.
- 1534—1535 Повстання анабаптистів у Мюнстері.
- 1536 Виступ населення Канева й Черкас проти старости (намісника литовського уряду).
- 1538 Похід українських козаків на Очаків.
- 1540 Заснування ордена єзуїтів в Іспанії (Ігнатій Лойола) для підтримки католицької церкви в боротьбі з реформацією (згодом орден поширив свою діяльність і на інші країни).
- 1541 Спроба уряду великого князівства Литовського запровадити для українських козаків реєстр з метою обмежити ріст козацтва.
- 1541 Виступ населення Вінниці й Брацлава проти урядових старост.
- 1541—1545 Напади татар на Україну.

- 1542 Відкриття Японії португальцями.
- 1545 Напад українських козаків на Очаків.
- 1547 Іван IV, великий князь московський, приймає царський титул.
- 1548—1572 Сігізмунд-Август II—король Польщі й великий князь литовський.
- XVI ст. „Писання“ Івана Пересвєтова в Московській державі
50-ті рр. (прибл.) (апологія самодержавства).
- 1551 Стоглавий собор у Московській державі (вироблення плану реформ місцевого самоврядування).
- 1551, 1559, } Литовська шляхта на сеймах добуває собі звільнення від мит і інших оплат при вивозі продукції шляхетського господарства.
1563 }
- 1552 Завоювання Казані московським царем Іваном IV.
- 1553—1554 Експедиція Ченслера (відкриття англійцями морського шляху до Російської держави через Біле море).
- 1555 Земська реформа в Московській державі (відміна (прибл.) „кормлень“ урядовців).
- 1555—1560 Будування руськими майстрами (Барма, Посник) собора Василя Блаженного в Москві.
- 1555 Аугсбурзький мир в Німеччині (ухвала про те, що населення кожної держави Німеччини має триматися тієї релігії, що і її державець).
- 1556 Похід московського війська на чолі з Ржевським на турків і татар під Іслам-Кермен (нині—Каховка) і Очаків (до війська Ржевського пристало і українське—черкаські й канівські козаки на чолі з атаманамі Млинським та М. Єськовичем).
- 1556 Завоювання Астрахані московським царем Іваном IV.
- 1556—1598 Правління Філіппа II іспанського.
- 1556—1561 Написання рукопису Пересопницького євангелія на Україні (переклад євангелія „на мову рускую“, зроблений на Волині пересопницьким ігуменом Григорієм і М. Василовичем).
- 1557 „Устава на волоки“ у великому князівстві Литовському (обмеження на користь панів селянського землеволодіння, ріст повинностей селян, руйнування селянської общини).
- XVI ст. Утворення на островах Дніпра Запорізької Січі.
(2-га пол.)

- 1557—1560 Перебування українського князя Дмитра Вишневецького (Байди) на службі у російського царя Івана IV Грозного.
- 1558—1559 Походи війська московського царя Івана IV на чолі з Д. Вишневецьким, Ржевським і Адашевим на Крим проти татар.
- 1558—1560 Лівонська війна (війна Московської держави з Лівонським німецьким орденом); поразка німців.
- 1559 Перші відомості про рудні біля Житомира.
- 1560—1583 Війна Росії з Литвою, Польщею і Швецією за Лівонію.
- 1562—1563 Організація найманого війська в Польщі („кварцяне військо“).
- 1563 Початок друкування книжок у Москві першим друкарем Іваном Фьодоровим.
- 1563 Виступ селян в с. Кашинцях (на Волині, біля Кременця) проти пана М. Сенюти.
- 1563 Похід князя Д. Вишневецького (Байди) в Молдавію, поразка його і страта в Константинополі.
- 1564 Надрукування в Москві Іваном Фьодоровим і Петром Мстиславцем книги „Апостол“ (перша книга, надрукована в Росії).
- 1564 Перші відомості про гути (скляні заводи) в Галичині (біля Белза, Потиліча, Любачева й Калуша).
- 1565 Початок опричини в Московській державі (боротьба царя Івана IV проти бояр для зміцнення самодержавної царської влади).
- 1566 Другий литовський статут.
- 1566 Початок боротьби Нідерландів проти Іспанії за незалежність.
- 1566 Приєднання Лівонії до великого князівства Литовського.
- 1569 Надрукування першими російськими друкарями І. Фьодоровим і П. Мстиславцем в Заблудові (Білорусія) „Учительного евангелія“.
- 1569 Люблінська унія Литви з Польщею (захоплення Польщею, крім загарблених раніше українських земель, ще Підляшшя, Волині, Брацлавщини, Київщини з Подніпров'ям).
- 1569 Перші відомості про гути на Волині.

XVI ст. Розвиток діяльності єзуїтів у Польщі.

(70-ті рр.)

- 1570-ті Відомості про наперове виробництво на Волині (біля Луцька).
- 1571 Спустошення Російської держави і спалення Москви кримським ханом Девлет-Гіреєм.
- 1572 „Варфоломійська ніч“ у Франції (різанина гугенотів католиками).
- 1572 Запровадження польським урядом реестру для (прибл.) українських козаків.
- 1573 Заснування першим російським друкарем Іваном Фьодоровим друкарні у Львові (перша друкарня на Україні).
- 1574 Вихід у Львові з друкарні Івана Фьодорова книги „Апостол“ (перша друкована книжка на Україні).
- 1575 Напад татар на Поділля.
- 1575—1586 Стефан Баторій — король Польщі.
- 1570-ті Заснування православної школи в Острозі. (прибл.)
- 1577 Похід Івана Підкови (претендента на Молдавське князівство) і козацького гетьмана Шаха на Молдавію.
- 1577 Напад татар на Поділля, Волинь і Галичину.
- 1578 Набір польським урядом полку українських козаків на службу і „постанова з низовцями“ (умови, які ці найняті козаки повинні виконувати під час служби).
- 1579 Утрехтська унія (об'єднання семи Нідерландських провінцій).
- 1581 Вихід на Україні з друку Острозької біблії.
- 1581 Початок походу Єрмака (завоювання Західного Сибіру Московською державою).
- 1581 Облога Пскова польською армією короля Стефана Баторія.
- 1582 Початок запровадження в Європі григоріанського календаря.
- 1582 Вихід у світ першого полемічного твору на Україні (прибл.) проти католицизму („Послання к латинянам“).
- 1583 Виступ селян с. Кобчі (на Волині, біля Луцька) проти пана М. Хорковського.
- 1583 Смерть друкаря І. Фьодорова (у Львові). (грудень)
- 1584 Збудування царським урядом Архангельська.

XVI ст. Скасування „Юрьєва дня“ (права переходу селян від поміщика раз на рік) в Московській державі.
(липень)

1584 Напад українських козаків на Очаків.

1584—1598 Царювання Федора Івановича в Російській державі.

1585 Втоплення українськими козаками Глембоцького, посланця польського короля (посланого королем для відшукання козаків, які зробили напад на татар).

1585 Походи українських козаків на Крим.

1586 Реформа Львівської братської православної школи (в бік поширення програми викладання).

1587—1632 Сігізмунд III, король Польщі.

1588 Розгром Англією „Непереможної армади“ (великого флоту) Філіппа II іспанського.

1588—1608 Газі-Гірей—хан Кримський.

1588 Третій литовський статут.

1588 Ствердження константинопольським патріархом Єремією статуту Львівського братства і надання йому права ставропігії (безпосередньої залежності від патріарха, а не від єпископа).

1589 Відомості про виробництво паперу в Галичині (в Сяноцькій землі).

1589 Переселення кількох сот українських козаків на чолі з отаманом Матвієм Федоровим в межі Російської держави.

1589—1590 Повстання населення Білої Церкви проти старости (намісника польського уряду).

1590—1595 Війна Московської держави з Швецією (закінчилася поверненням до Росії Івангорода, Яма й Копор'я).

1590 Постанова польського сейму про роздачу панам земель на Україні за Білою Церквою.

XVI ст.—Розквіт літературно-полемічної діяльності Івана Вишенського.
(90-ті рр.)

XVII ст.

(1-е десятиріччя)

1591 Голод на Україні.

1591 Початок виходу друкованих праць з Львівської братської друкарні (колишньої друкарні І. Фьодорова).

1591—1593 Повстання козаків і селян на Україні (на чолі з гетьманом К. Косинським).

- 1591 Захоплення загонами Косинського Білої Церкви й Трипілля.
- 1593 Поразка К. Косинського князем К. Острозьким (січень) під П'яткою.
- 1593 Похід гетьмана К. Косинського на Черкаси проти князя Ол. Вишневецького; смерть Косинського. (травень)
- 1593—1595 Виступи міщан у Брацлаві проти польської шляхти.
- 1594 Подорож посла імператора Рудольфа II—Е. Ляссоти на Запоріжжя (Ляссота залишив щоденник своєї подорожі).
- 1594—1595 Походи українських козаків на чолі з Г. Лободою й С. Наливайком на Молдавію.
- 1594—1596 Повстання козаків і селян на Україні на чолі з Г. Лободою, С. Наливайком, М. Шаулою проти польської шляхти.
- 1595 Похід С. Наливайка на Білорусію.
- 1596 Битва українських повстанців на чолі з М. Шаулою з польською армією на чолі з гетьманом С. Жолкевським під Гострим Каменем (на Київщині, біля Трипілля).
- 1596 Облога і різанина українських повстанців польським гетьманом С. Жолкевським при Солониці (на Лубенщині). (травень—червень)
- 1596 Посилення репресій польського уряду проти українських козаків (оголошення козаків банітами, скасування козацького самоврядування, заходи проти втечі людності на Запоріжжя).
- 1596 Церковна унія в Брест-Литовську (заход польського уряду в спілці з частиною вищого українського духовництва обернути в католицизм українське населення).
- 1597 Страта у Варшаві польським урядом С. Наливайка. (квітень)
- 1597 Видання царського указу про п'ятирічний строк відшукання збіглих селян у Московській державі.
- 1597 Видання українськими православними антиуніатських полемічних творів „Ектезис“ і „Апокризис“.
- 1597—1598 Боротьба між Полоусом і Байбузою на Запоріжжі.
- 1598—1605 Царювання Бориса Годунова в Московській державі.

- 1599—1624 Єлісей Плетенецький, архімандрит Києво-Печерського монастиря (Плетенецький вів активну боротьбу проти унії).
- XVI ст. Перші звістки про соляні промисли на рр. Бахмуті й Торі.
(кін.)
- 1600—1601 Гетьман Самійло Кішка.
- 1600 Похід українських козаків у Молдавію (підтримка молдавського господаря Могили в боротьбі з валахськими господарем Михайлом).
- 1601 Ухвала польського сейму „Про козаків запорізьких“ (часткові поступки польського уряду козакам: скасування баніції, надання часткового самоврядування).
- 1601—1603 Голод в Московській державі.
- 1601 Похід українських козаків у складі польського війська на Швецію.
- 1601—1603 Походи українських козаків на Крим і Туреччину, Завоювання Східної Грузії Іраном.
- XVII ст. Висунення польською шляхтою (з метою захоплення й поневолення Росії), як кандидата на Московське царство, Лжедмитрія.
(поч.)
- 1603 Висунення польською шляхтою (з метою захоплення й поневолення Росії), як кандидата на Московське царство, Лжедмитрія.
- 1605—1606 Написання на Україні „Перестороги“ проти унії (невідомого автора).
(прибл.)
- 1605 Поразка Лжедмитрія військом московського царя Бориса Годунова при Добриничах (біля Сівська).
(січень)
- 1605 Царювання Федора Годунова в Московській державі.
(квітень—червень)
- 1605—1606 Царювання Лжедмитрія в Московській державі.
- 1605 Напад українських козаків на турецькі землі.
- 1606 Повстання людності в Москві проти Лжедмитрія і поляків. Вбивство Лжедмитрія.
(травень)
- 1606 Похід українських козаків на Туреччину (захоплення Варни).
- 1606—1610 Царювання Василя Шуйського в Російській державі.
- 1606—1607 Повстання селян і козаків під керівництвом Івана Болотнікова в Московській державі.
- 1607—1614 Рухи українського населення проти польських панів і адміністрації в різних районах України.

- 1607 Ухвала польського сейму „О корсунським і брацлавським своеволлі“ (повстання міщан проти урядових старост) і „Про міста українські“ (заходи для примушення міщан до покори урядовим старостам).
- 1607 Указ Російського царя В. Шуйського про кабальних людей і селян (п'ятнадцятирічний строк поміщикам для відшукання збіглих селян і холопів).
- 1607—1610 Лжедмитрій II („Тушинський вор“) в Московській державі.
- 1608 Похід українських козаків на Перекоп.
- 1608—1610 Облога поляками Троїцько-Сергіївської лаври.
- 1609 Ухвала польського сейму „Про козаків запорізьких“ (заходи проти об'єднання міщан з козаками, призначення комісії для придушення козацьких рухів).
- 1609 Союз московського царя В. Шуйського з шведським королем Карлом IX.
- 1609 Польський король Сігізмунд III починає похід на Московську державу.
- 1610 Захоплення поляками-інтервентами Москви.
- 1610 Вихід з друку (у Вільні) твору українського православного вченого Мелетія Смотрицького „Фрінос“ („Тренос“) („Плач“).
- 1611 Ополчення на чолі з Прокопом Ляпуновим в Московській державі і похід його на Москву проти інтервентів-поляків.
- 1611—1632 Густав-Адольф, король Швеції.
- 1611 Повстання населення Москви проти поляків і спалення останніми Москви.
(березень)
- 1611 Захоплення поляками Смоленська.
(червень)
- 1611 Захоплення шведами Новгорода.
(липень)
- 1611—1612 Народне ополчення (Мінін і Пожарський) проти польських інтервентів у Російській державі.
- 1612 Напад татар на Поділля.
- 1612 Вигнання поляків інтервентів з Москви.
(жовтень)
- 1613 Обрання земським собором царем Московської держави Михайла Федоровича Романова.
(лютий)
- 1613—1645 Царювання Михайла Романова в Московській державі.

- 1613 Ухвала польського сейму „про козаків і людей свавільних“ (відміна козацької юрисдикції, наказ польському й литовському гетьманові придушити козацькі рухи).
- 1614 Похід українських козаків на Туреччину (захоплення Сінопа).
- 1614 Житомирська комісія (репресії польського уряду проти українських козаків: козаки могли жити лише на Запоріжжі; старший призначався для них королем; в інших місцевостях України козаки і їхні родини підлягали юрисдикції урядових старост і поміщиків).
- 1615 Утворення православного братства в Києві.
- 1615 Напад українських козаків на околиці Константинополя.
- 1615 Утворення в Києві братської школи.
- 1615 Заснування в Києво-Печерському монастирі друкарні.
(прибл.)
- 1615 Напад татар на Волинь і Поділля.
- 1616 Спільний похід донських і запорізьких козаків на турків.
(прибл.)
- 1616 Взяття українськими козаками на чолі з гетьманом Петром Конашевичем Сагайдачним Кафи.
- 1617 Столбовська угода Московської держави з Швецією (Росія повертає собі Новгород, але мусить відмовитися від південного узбережжя Фінської затоки).
- 1617—1618 Рухи селян і козаків проти польської шляхти в районах Фастова, Кодні, Паволочі, Коростишева, Брусилова, Ходоркова, Радомисля й ін.
- 1617 Угода Польщі з Туреччиною під Яругою (на Дністрі) (Польща обіцяє знищити українське козацтво).
- 1617 Ольшанська комісія (репресії польського уряду проти українських козаків — зведення козацтва до загону в тисячу чоловік).
- 1618—1648 Тридцятирічна війна в Європі.
- 1618 Втоплення в Києві козаками намісника уніатського митрополита — Грековича.
- 1618 Похід польського королевича Владислава на Москву.

- 1618 Деулінське перемир'я Польщі з Російською державою (захоплення Польщею Смоленська й Сіверщини).
- 1619 Вихід на Україні церковно-слов'янської граматики Мелетія Смотрицького.
- 1619 Раставицька комісія (дальші репресії польського уряду проти українських козаків: знищення човнів на Запоріжжі, виключення з реєстру усіх некозаків з походження, які пристали до козаків за останні п'ять років).
- 1620 Поновлення православної ієрархії на Україні.
- 1620 Похід гетьмана Петра Конашевича Сагайдачного на Крим.
- 1620 Посольство гетьмана Петра Сагайдачного до Москви.
- 1620—1621 Гетьман Яков Неродич Бородавка.
- 1620 Розгром турками польської армії на чолі з гетьманом С. Жолкевським у Молдаві на Цецорських полях (під Яссами).
- 1621 Написання Захарією Копистенським антиуніатського твору „Палінодія“.
- (прибл.)
- 1621 Похід донських і запорізьких козаків на Туреччину.
- 1621 Польсько-турецька війна; Хотинська кампанія. П. Сагайдачний — гетьман.
- 1622 Смерть гетьмана Петра Сагайдачного.
- 1622 Посольство українського єпископа Ісаї Копінського до московського царя в справі про приєднання України до Російської держави.
- 1622—1623 Гетьман Оліфер Голуб.
- 1623 Похід донських і запорізьких козаків на Туреччину (на Трапезунд).
- 1623 Вбивство православними міщанами у Вітебську уніатського архієпископа І. Кунцевича.
- 1623 Відхилення польським сеймом вимог православних про розширення їх прав.
- 1623 Союз українських козаків з Кримом (втручання козаків у боротьбу між претендентами на Кримське ханство).
- 1624 Похід донських і запорізьких козаків на околиці Кафи й Керчі.

- 1624 Посольство київського митрополита Іоанна Березького до московського царя в справі про приєднання України до Росії.
- 1625 Вбивство козаками в Києві войта Ф. Ходики (прихильника польського уряду) і уніатського попа І. Юзефовича.
- 1625 Гетьман Марко Жмайло.
- 1625 Походи українських козаків на Туреччину (один похід на Трапезунд разом з донськими козаками).
- 1625 (осінь) Війна польського уряду проти козаків. Куруківська угода (обмеження козаків шеститисячним реєстром).
- 1625—1628 Гетьманування Михайла Дорошенка.
- 1626 (січень) Закінчення українським гетьманом Михайлом Дорошенком складання нового козацького реєстру, згідно з Куруківською угодою.
- 1626 Плани виключених з реєстру українських козаків („випищики“) шукати допомоги проти польського уряду в російського царя.
- 1626 Напади татар на Київщину й Поділля.
- 1626 Походи українських козаків разом з донськими козаками на Туреччину (під Трапезунд).
- 1627 Поява на Україні „Лексикона“ Памви Беринди.
- 1627—1647 Петро Могила — архімандрит Києво-Печерського монастиря (а з 1632 р. — митрополит київський).
- 1628 Знайдення залізної руди біля р. Ніци на Уралі (витоп заліза розпочався з 1631 р.).
- 1628 Похід донських і запорізьких козаків на Крим (під м. Карасу).
- 1628 Перша згадка про рудні на Лівобережжі (біля м. Світільного, на р. Трубежі).
- 1628 Похід гетьмана реєстрових козаків Михайла Дорошенка в Крим (для підтримки Шагін-Гірея проти мурзи Кантеміра).
- 1628 Похід гетьмана реєстрових козаків Гр. Чорного на Крим (для підтримки Шагін-Гірея).
- 1628 Православний церковний собор в Києві (справа Мелетія Смотрицького).
- 1629 Похід українських козаків на Крим.
- 1629 Напад татар на Україну.
- 1629 Церковний православний собор в Києві.

- 1630** Розпорядження польського магната князя Д. Заславського про перехід православних попів в його маєтках в уніатство.
- 1630** Неурожай і голод на Україні.
- 1630** Повстання селян і козаків на Україні на чолі з Тарасом Федоровичем проти польської шляхти.
- 1630** Страта українськими повстанцями гетьмана реєстрових козаків Гр. Чорного за його угодовство до польського уряду.
- 1630** (березень) Перемога війська гетьмана Тараса Федоровича над польським гетьманом С. Конецпольським під Переяславом. Переяславська угода (поступки Конецпольського реєстровим козакам — збільшення реєстру до восьми тисяч).
- 1630** (травень) Похід українських козаків на турецькі землі.
- 1631** Похід донських і запорізьких козаків на Туреччину (під Трапезунд).
- 1631** Відкриття киево-печерським архімандритом Петром Могилою Печерської школи в Києві.
- 1632** Грамота московського царя Михайла Федоровича голандському промисловцеві А. Вініусу на збудування залізоробного заводу в Тулі.
- 1632** Похід запорізьких козаків разом з донськими козаками на Туреччину (під Сіноп).
- 1632** Заснування царським урядом Якутська.
- 1632** Об'єднання в Києві Печерської школи з Братською школою в Колегіум.
- 1632—1648** Владислав IV—король Польщі.
- 1632** Вбивство українськими козаками гетьмана І. Петражицького-Кулаги (за угодовство до польського уряду).
- 1632** Видання польським урядом „Статтей для заспокоєння руського народу“ (дозвіл православним мати свою церковну ієрархію).
- 1632—1634** Війна Московської держави з Польщею (Смоленська війна).
- 1634** Похід запорізьких козаків разом з донськими під Азов.
- 1634** Поляновський мир Московської держави з Польщею.

- 1635 Видання польським сеймом ухвали про заборону православним на Україні мати вищі школи (обмеження програми викладання в існуючих школах).
- 1635 Побудова польським урядом Кодацької фортеці (з метою перешкодити втечі селян на Запоріжжя).
- 1635 Взяття і зруйнування українськими козаками на чолі з гетьманом Іваном Сулимою Кодацької фортеці; страта польським урядом Сулими (в грудні 1635 р.).
- 1635—1636 Переговори колишнього гетьмана Тараса Чорного з російським урядом про переселення в межі Московської держави кількох сот чоловіка з української людності.
- 1636 Спільний похід яїцьких (уральських), донських і запорізьких козаків на узбережжя Каспійського моря.
- 1637—1638 Неурожай і голод на Україні.
- 1637 Взяття у турків донськими й запорізькими козаками Азова (залишений козаками в 1642 р.).
- 1637 Повстання селян і козаків на Україні на чолі з Павлюком, К. Скиданом і Д. Гунею проти гніту польської шляхти.
- 1637 Поразка українських повстанців польським військом під Кумейками.
- 1638 Страта польським урядом Павлюка, Томиленка й інших провідирів повстання проти польської шляхти.
- 1638 „Ординація 1638 р.“ (посилення репресій польського уряду проти українських реєстрових козаків; скасування козацького самоврядування).
- 1638 Похід польського війська на Запоріжжя.
- 1638 Повстання селян і козаків на Україні на чолі з Я. Остряниним, Д. Гунею і К. Скиданом проти гніту польської шляхти.
- 1638 Поразка польського війська Станіслава Потоцького Остряниним під Голтвою.
- 1638 Невдача Острянина в бою з польською армією під Лубнами.
- 1638 Поразка поляками (за Лубнами) донських і запорізьких козаків, що йшли на допомогу Острянину.

- 1638** (червень) Поразка Острянина польським військом під Жовніним. Переселення Острянина з частиною козаків у межі Російської держави (Чугуїв). Д. Гуня стає на чолі повстанців.
- 1638** (червень—липень) Бої українських повстанців проти польського війська. Облога польським військом українських повстанців на р. Старці (біля впадіння її в р. Сулу).
- 1638** Рада на Масловому Ставу (нове прийняття реєстровими козаками „ординації“ 1638 р.; призначення польським урядом козацької старшини).
- 1639** Захоплення холмським уніатським єпископом М. Терлецьким церков у православних в Любліні, Красноставі, Белзі й Сокалі.
- 1639** Поновлення польським урядом Кодацької фортеці.
- XVII ст.** (40-ві рр.) Посилення переселень української людності спід гніту польської шляхти в межі Російської держави.
- 1640** Спільний похід українських і донських козаків на чолі з Д. Гунею на Туреччину.
- 1640** Православний церковний собор в Києві.
- 1641** Похід українських і донських козаків на Крим (на Перекоп).
- 1642** Відкриття Тасманії голандцями.
- 1642** Початок громадянської війни короля Карла I Стюарта проти парламенту в Англії.
- 1642** Видання царського указу про десятирічні „урочні роки“ для відшукання поміщиками збіглих і вивезених селян в Московській державі.
- 1643** Рухи селян проти шляхти біля Луцьку.
- 1643—1715** Людовік XIV — король Франції.
- 1644** Грамота московського царя Михайла купцям Марселісу й Акемі на збудування залізобричних заводів на рр. Вазі, Костромі й Шексні.
- 1644** Вихід (в Києві) з друку полемічного твору православних „Ліфос“ („Камінь“).
- 1644—1654** Іслам-Гірей III—хан в Криму.
- 1645—1669** Війна Туреччини з Венецією за Кандію (Крит).
- 1645** Похід запорізьких козаків разом з донськими козаками під Азов.
- 1645—1676** Царювання Олексія Михайловича в Московській державі.

- 1646 Українські козаки на французькій службі (10 полків українських козаків беруть участь в боротьбі французької армії проти іспанської армії під Дюнкірхеном).
- 1646 Запровадження високого мита на сіль в Московській державі.
- 1646 Перші відомості про гути (скляні заводи) на Київщині.
- 1647 Смерть київського митрополита Петра Могили.
- 1647 Походи польських магнатів Є. Вишневецького і О. Конєцпольського в степ.
- 1648—1654 Визвольна війна українського народу на чолі з гетьманом Богданом (Федором) Хмельницьким проти панування польської шляхти.
- 1648 (січень - лютий) Вигнання Б. Хмельницьким польської урядової залоги з Запорізької Січі й з'єднання запорожців з Хмельницьким; рухи проти шляхти на Подніпров'ї.
- 1648 (лютий) Угода Богдана Хмельницького з кримським ханом Іслам-Гіреєм.
- 1648 (квітень) Вирушення гетьмана Богдана Хмельницького в похід з Запоріжжя.
- 1648 (6 травня) Перемога Богдана Хмельницького над польською армією під Жовтими Водами.
- 1648 (16 травня) Перемога Богдана Хмельницького над польською армією під Корсунем.
- 1648 Повстання проти бояр в Москві і в ряді інших міст Московської держави.
- 1648 Вестфальська угода (кінець Тридцятирічної війни).
- 1648 (червень) Б. Хмельницький відходить спід Білої Церкви до Чигирини; дальше розгорнення повстання.
- 1648 (червень) Початок зносин Богдана Хмельницького з Російською державою.
- 1648 (червень) Взяття українськими повстанцями Чернігова, Новгород-Сіверська, Немирова, Вінниці, Брацлава, Тульчина й інших міст.
- 1648 (червень) Напад повстанців на православний Густинський монастир (на Прилуччині).
- 1648—1649 Подорож С. Дежнева до Тихого океану.
- 1648 (червень - липень) Бої українських повстанців на чолі з Максимом Кривоносом проти польського магната Є. Вишневецького; відступ останнього з Правобережжя.

- 1648—1649** Повстання проти шляхти у Білорусії й Польщі.
- 1648** Перший універсал гетьмана Богдана Хмельницького на маетки (Густинському монастиреві).
(липень)
- 1648** Взяття українськими повстанцями на чолі з М. Кривоносом Полонного й Бара.
(липень)
- 1648—1687** Магомет IV — султан Туреччини.
- 1648** Взяття українськими повстанцями Дубна, Олики та інших міст.
(серпень)
- 1648** Розгром гетьманом Богданом Хмельницьким польської армії під Пилявцями.
(вересень)
- 1648** Взяття військом Богдана Хмельницького на чолі з Максимом Нестеренком Кодацької фортеці.
(вересень)
- 1648** Облога Богданом Хмельницьким Львова й Замостя.
(вересень—листопад)
- Розвиток повстання проти польської шляхти в Галичині.
- 1648** Повернення Богдана Хмельницького спід Замостя до Києва.
(грудень)
- 1649** Страта Карла I Стюарта в Англії.
(січень)
- 1649** Надіслання гетьманом Богданом Хмельницьким С. Мужилівського до Москви з пропозицією про приєднання України до Росії.
(січень—лютий)
- 1649** Переговори польських комісарів з гетьманом Богданом Хмельницьким в Переяславі (ухвалено тимчасове перемир'я).
(лютий)
- 1649** Земський собор в Московській державі; остаточне закріпачення в ній селян.
- 1649** Надіслання гетьманом Богданом Хмельницьким до царя чигиринського полковника Ф. Вешняка з проханням про допомогу проти Польщі і про приєднання України до Росії.
(травень)
- 1649** Облога Богданом Хмельницьким польської армії в Збаражі.
(червень—серпень)
- 1649** Розгром Богданом Хмельницьким польського короля Яна Казіміра під Зборовом; Зборовський трактат (поступки польського уряду українській шляхті, козацькій старшині й реєстровим козакам, збільшення реєстру до сорока тисяч; польські пани одержують право повертатися в свої маетки на Україну).
(серпень)

- 1649** Захоплення татарами великого ясиру на Україні.
(серпень)
- 1649—1650** Повстання на Україні (на чолі з брацлавським полковником Данилом Нечаєм) проти польської шляхти.
(кін.) (поч.)
- 1650—1653** Збудування Марселісом і Акемою каширських заводів (4) у Росії.
- 1650** Повстання в Пскові й Новгороді проти бояр.
- 1650** Повстання на чолі з Худолієм проти Богдана Хмельницького на Запоріжжі.
(1-а трет.)
- 1650** Повстання проти польської шляхти на Україні (у зв'язку з поверненням польських панів на Україну).
(2-га пол.)
- 1650** Посольства Туреччини до гетьмана Богдана Хмельницького.
(липень, листопад)
- 1650** Похід гетьмана Богдана Хмельницького в Молдавію й згода молдавського господаря В. Лупула віддати свою дочку заміж за сина Хмельницького — Тимоша.
- 1651** Наступ польської шляхти на Україну.
- 1651** Поразка (і смерть) брацлавського полковника Д. Нечая польським військом у Красному.
(лютий)
- 1651** Розгром вінницьким полковником І. Богуном польського війська під Вінницею.
(березень)
- 1651, 1659, 1662** } Повстання татар у Сибіру проти російського царату.
- 1651** Повстання селян на чолі з Косткою Наперським проти шляхти в Карпатах.
- 1651** Битва гетьмана Богдана Хмельницького з польською армією під Берестечком.
(червень)
- 1651** Захоплення Києва литовським гетьманом Я. Радзівілом.
- 1651** Білоцерківська угода гетьмана Богдана Хмельницького з Польщею (зменшення козацького реєстру до двадцяти тисяч; право польським панам повертатися в свої маєтки на Україну).
(вересень)
- 1651—1652** Народні повстання проти польської шляхти на Україні (в зв'язку з поверненням на Україну польських панів).
(кін.) (поч.)
- 1652** Посилення переселень людності з Правобережної і Лівобережної України в межі Російської держави, на Слобожанщину. Заснування Острогозька.

- 1652** Надіслання гетьманом Богданом Хмельницьким до Москви І. Іскри з проханням про приєднання України до Росії і допомогу проти Польщі, абож, в разі неможливості цього і перемоги Польщі, про дозвіл Богданові Хмельницькому з козаками переселитися в межі Московської держави.
- 1652 — 1666** Нікон — патріарх в Московській державі.
- 1652** (т. авень) Розгром гетьманом Богданом Хмельницьким польської армії під Батогом.
- 1652** (травень) Остаточне вигнання польської влади з Києва.
- 1652** Надіслання гетьманом Богданом Хмельницьким до Москви генерального судді С. Зарудного з проханням прийняти Україну під владу російського царя.
- 1652** Шлюб сина гетьмана Богдана Хмельницького — Тимоша з дочкою молдавського господаря В. Лупула — Домною-Розандою.
- 1653** Напад польських загонів на чолі з С. Чарнецьким на Правобережну Україну; розгром Чарнецького візницьким полковником І. Богуном під Монастирищем.
- 1653 — 1658** Олівер Кромвель — лорд-протектор Англії.
- 1653** (квітень) Надіслання Б. Хмельницьким К. Бурляя і С. Мужилівського до російського царя з проханням про приєднання України до Росії.
- 1653 — 1655** (прибл.) Заснування переселенцями з Правобережної і Лівобережної України Охтирки, Харкова й Сум на Слобідській Україні.
- 1653** Походи Тимоша Хмельницького в Молдавію; смерть його.
- 1653** (червень) Виступ козацького війська проти Богдана Хмельницького та вищої старшини з вимогою, щоб Хмельницький розірвав союз з кримським ханом і приєднав Україну до Росії.
- 1653** (12-га пол.) Посилення Богданом Хмельницьким переговорів з урядом Московської держави про приєднання України до Росії (посольства Г. Яцковича, Л. Капусти).
- 1653** (жовтень) Земський собор в Москві і ухвала про приєднання України до Росії.

- 1653 Жванецька кампанія Богдана Хмельницького з
(липень) Польщею; укладення кримським ханом угоди з
Польщею.
- 1653 Захоплення татарами з дозволу польського короля
(грудень) Яна Казіміра великого ясиру на Волині.
- 1654 Рада в Переяславі про приєднання України до Ро-
(8 січня) сії. Приєднання України до Росії.
- 1654 Перебування в Москві посланців гетьмана Богдана
(березень) Хмельницького — П. Тетері й С. Зарудного; ухвали
царського уряду про умови прийняття України
(пільги українській шляхті, козацькій старшині, ду-
хівництву, містам; збільшення козацького реєстру
до шестидесяти тисяч).
- 1654 Початок війни Російської держави з Польщею
за Україну й Білорусію.
- 1654 Надіслання Богданом Хмельницьким війська на чолі
з Іваном Золотаренком на допомогу царському
війську в Білорусію для боротьби з Польщею.
- 1654 Відвоювання Смоленська царською армією у
Польщі.
- 1655 Дрижипільська битва (біля Умані) царської армії
і армії Богдана Хмельницького з польсько-татар-
ською армією.
- 1655 Спустошення польсько-татарською армією Брац-
лавщини.
- ✓ 1655 Розгром царським військом і військом Богдана
(липень) Хмельницького (на чолі з І. Золотаренком) литов-
ської армії Я. Радзівіла. Взяття Вільни царською
армією і військом І. Золотаренка.
- 1655 Спільний похід запорізьких і донських козаків на
турецькі землі.
- 1655—1660 Війна Швеції з Польщею.
- 1655 Похід Богдана Хмельницького і В. Бутурліна в Га-
личину; розгром польської армії під Городком.
- ✓ 1655 Бої царської армії й армії Богдана Хмельницького
(листопад) з татарами під Єзерною.
- 1656—1661 Магомет Кеprілі — великий візир Туреччини.
- 1656—1661 Війна Московської держави з Швецією (закінчилася
Кардиським миром, за яким Росія мусила віддати
Швеції гирло р. Неві).

- 1656** Віленська комісія Росії з Польщею (укладення перемир'я).
- 1656** Повстання селян і козаків на чолі з Г. Неблядіним проти Богдана Хмельницького й козацької старшини на Україні.
- 1656** Запровадження „мідних грошей“ в Московській державі (мідні гроші мали ходити за обов'язковим курсом нарівні з срібними грішми).
- 1657** Похід війська Богдана Хмельницького на чолі з А. Ждановичем (в спілці з Швецією й Семигородом) на Польщу.
- 1657** Повстання проти гетьмана Богдана Хмельницького на Запоріжжі.
- 1657** (липень) Заколот у війську Юрія Хмельницького (на Ташлику) проти козацької старшини.
- 1657** (липень) Смерть гетьмана Богдана Хмельницького.
- 1657** (серпень) Обрання гетьманом генерального писаря Івана Виговського.
- 1657** (січень—зима) Повстання на Запоріжжі на чолі з кошовим гетьманом Я. Барабашем проти гетьмана І. Виговського.
- 1657** (жовтень) Рада в Корсуні (ствердження козацькою старшиною І. Виговського на гетьманстві).
- 1657** (кін.) Початок виступу проти гетьмана І. Виговського полтавського полковника М. Пушкаря.
- 1658** (січень) Розгром полтавським полковником М. Пушкарем під Полтавою найманих військових загонів гетьмана І. Виговського.
- 1658** (лютий) Рада в Переяславі (нове ствердження козацькою старшиною й царським урядом І. Виговського на гетьманстві).
- 1658** (березень) Посилення повстань проти гетьмана І. Виговського на Лівобережній і Правобережній Україні. На чолі повстань — І. Донець, С. Довгаль, М. Пушкар.
- 1658** (липень—червень) Похід гетьмана І. Виговського і татар проти повстанців на Лівобережжя.
- 1658** (травень) Розгром військом гетьмана І. Виговського і татарами М. Пушкаря й Я. Барабаша під Полтавою.
- 1658** (серпень) Напад війська гетмана І. Виговського на російське військо в Києві.

- 1658** Гадяцький трактат гетьмана І. Виговського з Польщею (піддання І. Виговським України Польщі; надання польській шляхті права повертатися в свої маєтки на Україну; надання пільг козацькій старшині).
- 1658** Смерть дорда-протектора Англії Олівера Кромвеля.
- 1659** Початок походу російської армії О. Трубецького й українських повстанців на чолі з І. Безпалим проти гетьмана І. Виговського.
- 1659** Поразка армії Трубецького гетьманом І. Виговським і татарами під Конотопом.
- 1659** Повстання проти гетьмана І. Виговського в районі Миргорода, Ромен, Веприка й Гадяча.
- 1659** Повстання против гетьмана І. Виговського на Україні; скинення І. Виговського з гетьманства.
- 1659** Початок гетьманства Юрія Хмельницького.
- 1659** Рада в Переяславі (ухвалено додаткові статті угоди про приєднання України до Росії; збільшення царських воевод на Україні).
- 1660** Борисовська комісія Московської держави з Польщею (переговори про угоду); поновлення війни Польщі проти Росії.
- 1660** Олівський мир Швеції з Польщею.
- 1660** Чуднівська кампанія (війна Московської держави з Польщею).
- 1660** Слободищенський трактат гетьмана Юрія Хмельницького з Польщею (козацька старшина піддає Україну Польщі).
- 1660** Рада в Корсуні (ствердження польським урядом Юрія Хмельницького на гетьманстві).
- 1660** Похід війська Юрія Хмельницького для одірвання Лівобережжя від Росії.
- 1661—1676** Ахмет Кепрілі — великий візир Туреччини.
- 1661—1662** Боротьба гетьмана Правобережжя Юрія Хмельницького за захоплення Лівобережної України.
- 1661—1662** Боротьба Лівобережного наказного гетьмана Якима Сомка і Ніжинського полковника Василя Золотаренка на Лівобережній Україні за гетьманство.

- 1661 **Обрання Івана Брюховецького кошовим гетьманом** (вересень) на Запоріжжі.
- 1661 **Знайдення залізної руди на р. Боромлі в Слобідській Україні.**
- 1662 **Перемога війська наказного гетьмана Я. Сомка й царського війська на чолі з Г. Ромодановським над військом правобережного гетьмана Юрія Хмельницького і татарами біля Жовнича й Ірклієва.** (березень)
- 1662 **Козелецька рада (наказний гетьман Лівобережної України Я. Сомко примушує обрати себе гетьманом; невизнання царатом цього обрання).** (квітень)
- 1662 **Похід гетьмана Юрія Хмельницького на Лівобережжя; поразка Юрія Хмельницького царським військом на чолі з Г. Ромодановським і військом наказного гетьмана Я. Сомка та віжинського полковника В. Золотаренка.** (червень-липень)
- 1662 **Повстання у Москві проти бояр і купців („мідний заколот“)** (липень)
- 1662 **Похід війська Г. Ромодановського й В. Золотаренка на Правобережжя.** (липень-серпень)
- 1662 **Виступ кошового гетьмана І. Брюховецького з запорожцями з Січі на Лівобережжя.** (ост. чв.)
- 1663 **Відмовлення Юрія Хмельницького від гетьманства.** (січень)
- 1663 **Обрання козацькою старшиною гетьманом Правобережжя прихильника Польщі П. Тетері.**
- 1663 **Повстання українських селян і козаків на чолі з Поповичем проти польської шляхти в Паволоцькому полку.** (равень-червень)
- 1663 **„Чорна рада“ в Ніжині; обрання І. Брюховецького гетьманом.** (червень)
- 1663--1668 **Гетьманування І. Брюховецького на Лівобережжі.**
- 1663 **Вилучення московським урядом з обігу „мідних грошей“.**
- 1663 **Страта гетьманом І. Брюховецьким Сомка, Золотаренка й частини їх прибічників (інших заслано).** (вересень)
- 1663 **„Батури́нські статті“ гетьмана І. Брюховецького з царським урядом (згода І. Брюховецького про стягання податків з населення України на царя, замість гетьмана).** (листопад)

- 1663** (листопад) Похід війська польського короля Яна Казіміра з татарами на Лівобережжя.
- 1664** (1-а трет.) Облога польським королем Яном Казіміром Глухова.
- 1664** (січень) Поразка війська польського короля Яна Казіміра російським військом і військом гетьмана І. Брюховецького на Десні; початок відступу Яна Казіміра з Лівобережжя.
- 1664** (лютий) Повстання українських селян і козаків на чолі з Сулимкою й Вареницею проти польської шляхти на Правобережжі.
- 1664** (лютий—вересень) Похід запорізького кошового отамана Івана Сірка на Правобережжя проти польської шляхти.
- 1664** Похід царського війська і війська гетьмана І. Брюховецького на Правобережжя проти польської армії і гетьмана Тетері.
- 1665** Втеча правобережного гетьмана П. Тетері в Польщу.
- 1665** Поразка польського війська на чолі з О. Яблонівським гетьманом І. Брюховецьким під Білою Церквою.
- 1665** Гетьманування Степана Опари на Правобережжі.
- 1665** Утворення пошти в Московській державі.
- 1665** (серпень) Скинення татарами з гетьманства С. Опари і призначення гетьманом на Правобережжі Петра Дорошенка.
- 1665—1676** Гетьман Петро Дорошенко.
- 1665** (вересень—грудень) Подорож гетьмана І. Брюховецького до Москви; „Московські статті“ І. Брюховецького (збільшення царських воєвод на Україні, привілеї козацькій старшині і заможнішому міщанству; стягання з селян і міщан України податків на царя).
- 1665** Народні заворушення на чолі з І. Донцем проти козацької старшини в районі Переяслава.
- 1666** Приїзд нових московських воєвод на Лівобережню Україну і перелис в ній податкового населення (селян і міщан).
- 1666—1667** Церковний собор в Москві; початок розколу.
- 1666** Повстання в районі Переяслава проти козацької старшини і московських воєвод.

- 1666 (кія.) Розгром гетьманом П. Дорошенком і татарами польського війська на чолі з С. Маховським на Правобережній Україні (під Браїловим).
- 1667 Андрусівське перемир'я Російської держави з Польщею (Лівобережна Україна, Київ і Смоленщина залишаються в складі Росії).
- 1667 Похід гетьмана П. Дорошенка і татар проти польської армії (Підгаєцька кампанія).
- 1667 Похід запорожців на Крим (на Перекоп).
- 1668 Повстання на Лівобережній Україні проти царських воевод.
- 1668 Зносили гетьмана І. Брюховецького з Туреччиною і Кримом (про підданія України Туреччині).
- 1668 Похід правобережного гетьмана П. Дорошенка на Лівобережжя.
- 1668 (червень) Вбивство гетьмана І. Брюховецького на „чорній раді“ під Опошнею.
- 1668 (липень) Відступ гетьмана П. Дорошенка з Лівобережжя до Чигирина.
- 1668 (серпень) Обрання запорожцями гетьманом Петра Суховія; початок боротьби П. Суховія з гетьманом Петром Дорошенком.
- 1668 Посольство гетьмана П. Дорошенка до турецького султана.
- 1668 (грудень) Обрання чернігівського полковника Дем'яна Многогрішного сіверським гетьманом.
- 1669 (березень) Глухівська рада; обрання Д. Многогрішного гетьманом Лівобережної України; „Глухівські статті“ (утворення найманого війська для придушення селянських повстань; зменшення кількості царських воевод на Лівобережній Україні).
- 1669 Підданство гетьмана П. Дорошенка турецькому султанові.
- 1669 Боротьба гетьмана П. Дорошенка з гетьманом П. Суховієм.
- 1669 (липень) Відмовлення П. Суховія від гетьманства; обрання гетьманом М. Ханенка.
- 1669 Розгром гетьманом П. Дорошенком М. Ханенка під Стебловим.

- 1670 – 1671** Селянське повстання під керівництвом Степана Разіна в Московській державі.
- 1670—1671** Повстання селян і козаків на Слобідській Україні (пов'язане з повстанням Разіна).
- 1670** (квітень-червень) Взяття Степаном Разіним Царицина (нині—Сталінград) й Астрахані.
- 1670** (вересень-жовтень) Облога Сімбірська (нині—Ульяновськ) Разіним; поразка Разіна під Сімбірськом царським військом.
- 1670** (жовтень) Захоплення українськими повстанцями Острогоська, Богодухова й Сум.
- 1670** Гетьман Лівобережної України Д. Многогрішний допомагає царському урядові в придушенні повстання Степана Разіна.
- 1670** Острозька комісія гетьмана М. Ханенка з польським урядом (поступки М. Ханенка Польщі).
- 1670** Видання польським сеймом ухвали про піддання православних у Кам'янці-Подільському католицькій юрисдикції.
- 1671** (червень) Страта Степана Разіна в Москві.
- 1671** Похід польського війська Я. Собеського і гетьмана М. Ханенка проти гетьмана П. Дорошенка.
- 1672** (березень) Скинення козацькою старшиною з гетьманства Д. Многогрішного.
- 1672** Повстання проти козацької старшини в Ромнах.
- 1672** (травень) Народження Петра І.
- 1672** (червень) Обрання гетьманом Лівобережної України І. Самойловича.
- 1672** Похід турецької армії на Правобережжя.
- 1672** (серпень) Взяття турками Кам'янця-Подільського.
- 1672** Спустошення польським полковником Я. Пиво-Запольським ряду міст (Стайки, Трипілля та інші) на Правобережжі.
- 1672** Бучацька угода Туреччини з Польщею (більша частина Правобережжя переходить під владу Туреччини).
- 1672** Складення М. Сафоновичем в Києві „Кройники із літописців“.

- 1673—1674 Неврожай і голод в Галичині.
- 1673 Перехід гетьмана М. Ханенка під владу царя на Лівобережжя.
- XVII ст.
(ост. трет.) Заснування грецької торговельної колонії в Ніжині.
- 1674 Походи війська гетьмана І. Самойловича і царського війська проти гетьмана П. Дорошенка на Правобережжя.
- 1674—1696 Ян Собеський, король Польщі.
- 1674 Похід турецької армії на Правобережжя; зруйнування турками Умані, Ладижина й інших міст.
- 1674 Перше видання „Синопсиса“ (в Києві).
- 1675 Спустошення польським королем Яном Собеським Брацлава й Кирсуня.
- 1676—1682 Царювання Федора Олексійовича в Московській державі.
- 1676 Здача гетьмана П. Дорошенка московському цареві.
(вересень)
- 1676 Похід турецької армії проти Польщі (кампанія під Журавном).
- 1677—1681 Гетьманування висуненого Туреччиною Юрія Хмельницького на Правобережжі.
- 1677 Початок писання літопису Самовидця (Романом Ракушкою-Романовським).
(прибл.)
- ✓ 1677 Перший похід турецької армії на Чигирин; поразка турків царським військом на чолі з Г. Ромодановським і військом гетьмана І. Самойловича.
- ✓ 1678 Другий похід турецької армії на Чигирин; взяття і зруйнування турками Чигирина.
- 1679 Напад татар і загонів правобережного гетьмана Юрія Хмельницького на Лівобережну Україну (на райони Козельця, Лукомля і Яблонець).
- 1679 Похід турків проти запорожців.
- 1680 Напад татар на Слобідську Україну (на місцевості біля Харкова, Богодухова, Валок, Краснокутська й Охтирки).
- 1680 Смерть запорізького кошового отамана Івана Сірка.
- 1681 Бахчисарайська угода Московської держави з Туреччиною.
- XVII ст.
(80—90-ті рр.) Народна українська колонізація Правобережжя (діяльність С. Палія, Самуся, Абазіна, Іскри).

- 1682 Скасування „местничества“ в Московській державі.
- 1682 Початок царювання Петра I в Росії.
- 1682 Реакційний заколот стрільців у Москві.
- (травень)
- 1682—1689 Правління царівни Софії в Московській державі.
- 1683 Похід гетьмана І. Куницького (поставленого Польщею на Правобережжі) на Білгородщину й Молдавію проти татар.
- 1683 Облога Відня турецькою армією.
- 1683 Вбивство українськими козаками гетьмана Куницького.
- 1684 Похід польського короля Яна Собеського на турків під Кам'янець-Подільський.
- 1684—1699 „Священна ліга“ в Європі проти Туреччини (головні учасники ліги — Австрія і Венеція).
- 1685 Напад татар на Волинь.
- 1685 Приєднання Київської митрополії до російської церкви.
- 1686 „Вічний мир“ Московської держави з Польщею.
- 1686 Вступ Московської держави в „Священну лігу“ проти Туреччини.
- 1687 Перший Кримський похід російської армії на чолі з князем В. Голіциним і війська гетьмана І. Самойловича на Крим.
- 1687 Скинення козацькою старшиною й царським урядом з гетьманства І. Самойловича.
- (липень)
- 1687 Обрання гетьманом Івана Мазепи.
- (липень)
- 1687 Повстання на Лівобережній Україні проти козацької старшини, монастирів і орендарів.
- 1687 Утворення „Слов'яно-греко-латинської академії“ в Москві.
- 1688 Похід українських козаків на Очаків.
- 1688 Похід польської армії під Кам'янець-Подільський.
- 1688 Звернення фастівського полковника С. Палія до царського уряду з проханням прийняти його з полком під владу царя.
- 1688—1689 Ув'язнення польським урядом фастівського полковника С. Палія.
- 1689 Нерчинська угода Російської держави з Китаєм (встановлення кордонів між Росією і Китаєм).

- 1689, 1691, } Нові звернення С. Палія до царського уряду з про-
 1693, 1694 } ханням прийняти його під владу Росії.
- 1689 Другий похід російської армії на чолі з князем
 В. Голциним і війська гетьмана І. Мазепи на Крим.
- 1689 Усунення царівни Софії від влади.
- 1690 Похід фастівського полковника С. Палія і загонів
 лівобережних козаків на татар і турків під Казі-
 кермень.
- 1690 Голод в Галичині.
- 1690 Велика сарана на Україні.
- 1691 Напад татар на Слобідську Україну (спустошення
 районів Чугуєва й Змієва).
- 1692—1696 Виступ Петрика проти гетьмана Мазепи.
- 1692 Похід фастівського полковника С. Палія проти тур-
 ків на Очаків.
- 1692 Напад татар на Лівобережжя (місцевість біля Китай-
 города Царичанки).
- 1693 Похід фастівського полковника С. Палія на татар.
- 1693 Похід польського региментаря Вільги проти С. Па-
 лія.
- 1693 Напад татар на Лівобережну Україну (місцевість
 біля Полтави).
- 1694 Похід українських козаків на чолі з полковниками
 С. Палієм і К. Мокієвським на Очаків проти турків.
- 1694 Перетворення київського Колегіуму на Академію.
 (прибл.)
- 1695 Перший Азовський похід царя Петра I на турків;
 взяття російським військом і військом гетьмана
 Мазепи Казікерменя.
- 1695 Напад татар на Фастів.
- 1696 Другий Азовський похід царя Петра I; взяття
 Азова.
- 1697—1718 Карл XII — король Швеції.
- 1697—1698 Подорож закордон російського царя Петра I.
- 1698—1699 Неврожай і голод на Лівобережжі.
- 1698—1699 Виступ польської шляхти на сеймиках Київщини й
 Волині з вимогами заборони закликати селян на
 „слободи“.
- 1698 Реакційний заколот стрільців у Московській дер-
 жаві.

- 1699 Карловицька угода „Священної ліги“ з Туреччиною (Туреччина віддає Польщі Поділля).
- 1699 Видання польським сеймом ухвали про заборону православним жити в Кам'янці-Подільському.
- 1699 Ухвала польського сейму про скасування козацтва на Правобережжі.
- 1699 Видання польським сеймом ухвали про заборону православним міщанам займати посади в управах міст в Польщі.
- 1699 Написання в Чернігові „Літопису Боболінського“.
- 1700 Запровадження нового літочислення в Росії (початок нового року з 1 січня, замість 1 вересня).
- 1700 Перехід львівського православного єпископа І. Шумлянського в унію.
- 1700 Мир Росії з Туреччиною (Азов залишається за Росією).
- 1700 Похід польського региментаря Цінського проти фастівського полковника С. Палія.
- 1700—1721 Велика Північна війна.
- X 1700 Поразка російської армії шведським королем Карлом XII під Нарвою.
- 1701 Перша відома в джерелах згадка про поділ лівобережних козаків на виборних (заможніших) і підпомічників (бідніших) (універсал гетьмана І. Мазепи глухівському сотникові О. Туряньському).
- 1701 Універсал гетьмана І. Мазепи про дводенну панщину на Лівобережній Україні.
(листопад)
- 1701 Ухвали сеймиків польської шляхти на Київщині й Волині про прискорення польським урядом знищення козацтва на Правобережжі.
- 1701—1714 Війна за іспанську спадщину (війна Англії, Австрії, Нідерландів і більшості німецьких князівств проти Франції).
- 1701 Перемога російської армії (в складі якої були й козацькі частини на чолі з миргородським полковником Д. Апостолом) над шведською при Ерестфері.
- 1702—1703 Повстання українських селян і козаків проти гніту польських панів на Правобережжі (на чолі повстання—С. Палій, Іскра, Самусь, Абазін).

- 1702 Захоплення російським військом (в складі якого були й українські частини) Старого Бихова у поляків-сапежинців (поляки, що підтримували Швецію).
- 1702 Відвоювання фастівським полковником С. Палієм (листопад) Білої Церкви у поляків.
- 1703 Вихід першої російської газети „Ведомости“ (в Москві).
- 1703 Придушення польським урядом повстання українських селян і козаків у районі Ладижина, Богуслава й Немирова.
- 1703 Заснування царем Петром I Петербурга (нині — Ленінград). (травень)
- 1704 Повстання селян і міщан проти польської шляхти в Немирові.
- 1704 Похід гетьмана І. Мазепи на Правобережжя.
- 1704 Ув'язнення і заслання гетьманом І. Мазепою правобережного полковника С. Палія.
- 1704 Ухвала сеймика польської шляхти Подільського воеводства про встановлення земської закріпної давності оселення в три роки (селянин-слобожанин, що живе на землі пана три роки, ставав кріпаком).
- 1704 Похід українських козаків на чолі з миргородським полковником Д. Апостолом в Литву на допомогу російській армії.
- 1705 Похід українських козаків на допомогу царському війську на Правобережжя, в Польщу й Литву.
- 1705 Початок зносин гетьмана І. Мазепи з польським королем Ст. Лещинським (ставленником шведського короля Карла XII) про піддання України Польщі.
- 1706 Збудування Печерської фортеці в Києві.
- 1707 Початок наступу шведського короля Карла XII проти головних сил російської армії.
- 1707—1708 Повстання козаків і селян під керівництвом К. Булавина в Росії.
- 1708 Перебування Булавина в Запорізькій Січі; похід частини запорожців на допомогу Булавіну. (1-а пол.)
- 1708 Перемога російської армії над шведами при Лісній.
- 1708 Поділ царем Петром I Росії на губернії.
- 1708 Страта гетьманом І. Мазепою козацьких старшин Кочубея й Іскри за донесення ними цареві про намір Мазепи зрадити.

- 1708 Похід шведського короля Карла XII на Україну; зрада гетьмана І. Мазепи і приєднання його до Карла XII.
- 1708 } Народні рухи на Україні проти шведських інтер-
 (осінь) } вентів і І. Мазепи.
 1709 }
- (весна—літо)
 1708—1722 Гетьманування І. Скоропадського.
 (листопад)
- 1709 Видання в Росії першого друкованого календаря („Брюсів календар“).
- 1709 Приєднання запорізького кошового отамана К. Гордієнка до І. Мазепи.
 (березень)
- 1709 Повернення царем Петром І С. Палія на Україну з заслання.
- 1709 Зруйнування царським військом Запорізької Січі; переселення запорожців у підданство до кримського хана.
- 1709 Розгром царем Петром І шведів під Полтавою.
 (27 червня)
- 1709 Ухвала сеймика польської шляхти Подільського воєводства про заборону поміщикам приймати селян, які жили на землі іншого пана рік.
- 1710 Здобуття російським військом у шведів Виборга, Риги й Ревеля.
- 1710 Смерть полковника С. Палія.
- 1710 Морова пошесть на Лівобережній Україні.
- 1710 Закінчення написання літопису Григорія Грабянки.
- 1710—1711 Війна Росії з Туреччиною.
- 1710—1711 Напади татар на Слобідську Україну (на місцевості біля Харкова й Коломака).
- 1711 Утворення царем Петром І Сенату в Росії.
- 1711 Похід П. Орлика (обраного мазепинцями гетьманом після смерті І. Мазепи) з татарами і поляками на Правобережну Україну; грабування татарами людності; відступ П. Орлика за Дністер.
- 1711 Прутський похід царя Петра І; угода з Туреччиною (Росія повертає Туреччині Азов).
- 1711—1765 Михайло Васильович Ломоносов (великий російський вчений).
- 1712 Виступ селян проти польської шляхти на Волині.

- 1714 Видання царем Петром I указу про вивіз з України закордон сільськогосподарської сировини лише через російські порти.
- 1714 Перемога російського флоту над шведським при Гангуті.
- 1716 Видання царем Петром I військового статуту.
- 1717 Проект на польському сеймі про знищення православ'я в Польщі шляхом обмеження освіти, недопущення до посад (положення цього проекту лягли в основу дальшої політики панської Польщі до православних).
- 1717 Похід російського війська на чолі з князем Бекєвич-Черкаським на Хівинське ханство.
- 1717 Перше вживання в джерелах слова „гайдамаки“ (українські повстанці проти польської шляхти на Правобережній Україні).
- 1718 Утворення Петром I колегій.
- 1718—1722 Запровадження подушного в Росії (фактичне зрівняння селян з холопами).
- 1719 Заснування глушківської суконної мануфактури (біля Путівля).
- 1719 Заснування Охтирської тютюнової мануфактури.
- 1719 Повстання селян в Карталіні (Грузія).
- 1720 Початок писання літопису Самійла Величка (на Полтавщині).
- 1720 Перша згадка про Топальську парусно-полотняну мануфактуру (біля Стародуба).
- 1720 Проголошення церковним уніатським собором в Замості уніатської церкви єдиною законною церквою грецького обряду в Польщі.
- 1720 Указ Петра I про обмеження українського друку.
- 1721 Утворення Петром I Синоду в Росії (скасування патріархату).
- 1721 Видання Петром I Регламенту духовної колегії (про управління церквою).
- 1721 Ніштадтська угода Росії з Швецією (Росія закріплюється на Балтійському морі).
- 1721 (жовтень) Прийняття Петром I титулу всеросійського імператора.

- 1721 Видання Петром I указу про дозвіл власникам мануфактур купувати села й людей для мануфактур.
- 1722 Утворення Петром I на Лівобережній Україні „Малоросійської колегії“ (управління Україною колегією у складі російських офіцерів).
- 1722—1794 Г. С. Сковорода (філософ).
- 1722—1723 Наказний гетьман П. Полуботок.
- 1722 Ухвала польської шляхти Брацлавського воєводства про видання закону про те, щоб селяни-втікачі не звільнялися панами на нових місцях проживання від повинностей панам.
- 1722, 1724 Звістки про знаходження кам'яного вугілля в Донбасі.
- 1722—1723 Війна Росії з Іраном (в результаті війни до Росії приєднані Баку й Дербент).
- 1722 Універсал наказного гетьмана П. Полуботка проти придушення виступів селян проти панів.
- 1723—1724 Виступи селян в маєтках Новгородсіверського монастиря.
- 1724 Указ царя Петра I про заснування Академії Наук в Росії.
- 1724 Знайдення золота на Уралі.
- 1725 Смерть Петра I.
- 1725—1727 Царювання Катерини I в Росії.
- 1725 Заснування царським урядом Академії Наук (в Петербурзі).
- 1726 Заснування Почепівської полотняної мануфактури (біля Стародуба).
- 1726 Ревізія царським урядом Лівобережної України.
- 1727 Виступ селян с. Волошиновки (на Лубенщині) проти пана Жуковського.
- 1727—1730 Царювання Петра II в Росії.
- 1727—1734 Гетьманування Данила Апостола.
- 1728 Виступ селян с. Грицовки (на Прилуччині) проти пана Себастьяновича.
- 1728 „Решигельные пункты“ гетьмана Д. Апостола.
- 1729—1730 Проведення „генерального слідства про маєтності“ на Лівобережній Україні.
- 1730—1800 О. В. Суворов (знаменитий російський полководець).
- 1730—1740 Царювання Анни Іванівни в Росії.
- 1730 Інструкція гетьмана Д. Апостола судам (встановлення складу судів і правил судочинства).

- 1730 Виступи монастирських селян (в с. Жихові) Новгородсіверського Спаського монастиря проти ченців.
- 1732 Перепис царським урядом населення на Слобідській Україні.
- 1732 Утворення царським урядом на Слобідській Україні драгунських полків замість козацьких.
- 1733—1734 Похід російської армії в Польщу (облога Данціга).
- 1734 Виступ селян проти панів у сс. Чолкові й Щербиніках (на Чернігівщині).
- 1734 Смерть гетьмана Д. Апостола; утворення царським урядом на Лівобережній Україні „Правління гетьманського уряду“.
- 1734 Повстання українських селян на чолі з Верланом, Медвідем і Гривою проти польської шляхти на Правобережній Україні.
- 1734 Повернення запорожців спід влади кримського хана під владу Росії і заснування „Нової Січі“.
- 1735 Знайдення залізної руди на горі Благодать на Уралі.
- 1735—1740 Повстання башкирів проти російського царату.
- 1735 Поділ російським урядом козаків Лівобережної України на „вибірних“ і „підпомічників“.
- 1735—1739 Російсько-турецька війна.
- 1736 Повстання українських селян на чолі з Медведем, Гривою, Жилою й Рудем проти польської шляхти на Правобережжі.
- 1736 Захоплення гайдамаками (повстанцями проти польської шляхти) на Правобережній Україні Крилова, Чигирина, Паволочі й Погребищ.
- 1736 Заснування Шостенського порохового заводу (біля Глухова).
- 1736 Похід російської армії в Крим.
- 1736 Здобуття російською армією Азова.*
- 1737 Організація Гнатом Голим гайдамацького кошу в Чорному Лісі (на Правобережжі).
- 1737 Здобуття російською армією Очакова.
- 1737 Захоплення гайдамаками Умані.
- 1737—1738 Заснування Рясківської суконної мануфактури (на Прилуччині).
- 1738—1745 Рухи повстанців на чолі з О. Довбушем в Карпатах.

- 1738 Захоплення гайдамаками на Правобережжі Гранова, Рашкова й Животова.
- 1738 Похід російської армії в Крим.
- 1739 Перемога російської армії над турками при Ставучанах.
- 1739 Білградська угода Росії з Туреччиною (Росія одержала землі між Північним Дінцем і Бугром).
- 1740—1741 Царювання Івана Антоновича в Росії.
- 1741—1761 Царювання Єлизавети Петровни в Росії.
- 1741 Вбивство гайдамаками на чолі з Г. Голим прихильника польської шляхти—козацького старшини С. Чалого.
- 1742 Виступ селян на чолі з К. Гаркушею проти польської шляхти на Правобережній Україні в районі Лисянки.
- 1742 Закінчення написання Лизогубівського літопису.
- 1743 Взяття гайдамаками на чолі з Г. Голим Звенигородки.
- ✓ 1743 Закінчення на Лівобережній Україні урядового збірника „Права, по которым судится малороссийский народ“.
- 1743 Поновлення царським урядом козацького устрою на Слобідській Україні.
- 1744—1793 Жан-Поль Марат (революціонер-якобинець, прозваний „другом народу“).
- 1744—1753 Будування Андріївської церкви в Києві (Растреллі).
- 1745—1813 М. І. Кутузов (знаменитий російський полковець).
- 1746 Видання в Росії царського указу про те, що лише дворяни мають право купувати селян.
- 1749 Виступ „сіромі“ (бідноти) проти старшини в Закарізькій Січі.
- 1749—1802 О. М. Радіщев (автор творів проти самодержавства й кріпосництва).
- 1749 Гайдамацькі рухи на Правобережній Україні в районі Білої Церкви й Фастова (на чолі повстанців І. Борода) і на півдні Київщини (на чолі повстанців—Невінчаний, Беркут, Середа).
- 1750 Повстання українських селян на чолі з М. Теслею й О. Письменним проти польської шляхти на Правобережжі.

- 1750 Захоплення повстанцями на Правобережній Україні Умані, Вінниці, Гранова, Летичева й Фастова.
- 1750—1764 Гетьманування К. Розумовського.
- 1751 Вихід з друку перших томів „Енциклопедії“ у Франції.
- 1750—1760-ті Заселення царським урядом іноземними колоністами Нової Сербії на півдні України.
- 1753 Видання царського указу про скасування внутрішніх митниць в Росії.
- 1753—1754 Утворення дворянського й купецького банків у Росії.
- 1754 Скасування індукти і евекти (ввізних і вивізних мит) на Лівобережній Україні.
- 1755 Відкриття університету в Москві.
- 1755 Повстання башкирів на чолі з Батиршею проти російського царату.
- 1755 Видання російської граматики М. Ломоносова.
- 1755 Заснування Олександрівської полотняної мануфактури (біля м. Рівне).
- 1756—1763 Семирічна війна (Росія, Франція, Австрія проти Прусії).
- 1756 Перший постійний театр в Росії (в Петербурзі).
- 1756 Заснування Батуриної суконної мануфактури.
- 1757 Розгром російською армією пруської армії при Грос-Егерсдорфі.
- 1757 Відкриття Академії мистецтв у Петербурзі.
- 1758 Поява праці М. Ломоносова „Древняя российская история“.
- XVIII ст. Промисловий переворот в Англії.
- 1759 Заснування Салтівської суконної мануфактури (біля Волчанська).
- 1759 Розгром російською й австрійською арміями пруського короля Фрідріха II при Кунерсдорфі.
- 1760 Взяття російським військом Берліна.
- 1760 Універсал гетьмана К. Розумовського про обмеження переходу селян (селянин при переході мусив мати письмовий дозвіл пана).
- 1760 Надання урядом поміщикам в Росії права засилати селян до Сибіру.

- 1761 Повстання селян проти польської шляхти на Правобережжі (в районі Лисянки).
- 1761—1774 Заворушення селян і козаків проти покріпачення в с. Клищинцях на Лівобережжі (на Лубенщині).
- 1761—1762 Царювання Петра III в Росії.
- 1762—1763 Заворушення селян в ряді місцевостей Росії.
- 1762—1796 Царювання Катерини II в Росії.
- 1763 Видання царицею Катериною II указу про обмеження вільного переходу селян на Лівобережній Україні (селянин не мав права переходу без дозволу свого пана).
- 1763 Реформа гетьманом К. Розумовським судів (запровадження судів земських, гродських і підкоморських).
- 1764 Повстання українських селян проти польської шляхти в районі Вінниці.
- 1764 Утворення царським урядом Новоросійської губернії і заснування в ній пікінерських полків.
- 1764 Скасування гетьманства царицею Катериною II і утворення „Малоросійської Колегії“. Призначення П. Румянцева президентом цієї колегії і „генерал-губернатором Малоросси“.
- 1765 Скасування царським урядом козацьких полків на Слобідській Україні і утворення Слобідсько-Української губернії.
- 1765 Заснування в Росії „Вольно-экономического общества“ (в Петербурзі).
- 1765 Видання указу Малоросійської колегії про організацію на Лівобережній Україні пошти.
- 1765—1769 Проведення на Лівобережній Україні „Генеральной описи Малоросси“ (перепис на Лівобережжі, проведений генерал-губернатором П. Румянцевим).
- 1765 Страйк робітників на Бахмутських і Торських соляних заводах.
- 1765 Закінчення П. Симоновським „Краткого описания о казацком малороссийском народе“.
- 1765—1766 Селянські заворушення в різних місцевостях Росії.
- 1765 Запровадження „рублевого окладу“ на Лівобережжі (податок на утримання російського війська).

- 1766 Запровадження нового тарифу (низьке ввізне мито) в Росії.
- 1767 Вибори до „Комісії 1767 року“ в Росії і на Україні.
- 1767 Указ цариці Катерини II про заборону селянам скаржитись на поміщиків.
- 1768 Барська конфедерація в Польщі (виступ частини шляхти проти політики короля Станіслава-Августа Понятовського).
- 1768 Повстання українських селян на чолі з М. Залізняком, І. Гонтою, С. Неживим, М. Швачкою, І. Бондаренком проти гніту польської шляхти на Правобережній Україні („Колівщина“).
- 1768 Захоплення гайдамаками Жаботина, Богуслава, Корсуня, Мошен, Смили, Лисянки і інших міст.
(травень—червень)
- 1768 Взяття гайдамаками на чолі з М. Залізняком і І. Гонтою Умані.
(червень)
- 1768 Розгром царським військом повстанців під Уманню; покарання польською шляхтою повстанців (Серби, Кодня).
- 1768 Повстання українських селян проти польської шляхти на Смілянщині.
(грудень)
- 1768 Виступ козацької сіроми проти старшини на Запорізькій Січі.
(грудень)
- 1769—1774 Російсько-турецька війна
- 1769 Перша парова машина Джемса Уайта (в Англії).
- 1769—1821 Наполеон Бонапарт (знаменитий французький полководець, потім — імператор Франції).
- 1769—1838 І. Котляревський (український письменник, автор творів „Енеїда“, „Наталка-Полтавка“).
- 1769 Напад татар на Україну (на район Нової Сербії).
- 1769—1770 Повстання пікінерів на Україні (в Новоросійській губернії).
- 1770 Перемога російської армії над турецькою при Ларзі і Кагулі і флоту — при Чесмі.
- 1770 Змова козаків Щербинівського куреня Запорізької Січі проти кошового отамана П. Калнишевського.
- 1770 Відкриття Д. Куком Нової Зеландії й Австралії.
- 1770—1771 Чума в Росії й на Україні.
- 1770 Закінчення на Україні С. Лукомським „Собрания Исторического“.

- 1770 Заворушення робітників на Олонецьких заводах.
- 1771 Похід російської армії в Крим.
- 1771 Виступ козацької сіроми проти запорізької старшини під час походу на турків.
- 1772 Перший поділ Польщі (приєднання Білорусії до Росії).
- 1772 Захоплення Австрією Галичини (за Першим поділом Польщі).
- 1773—1775 Повстання в Росії селян, козаків і народів Поволжя і Приуралля під керівництвом Ємельяна Пугачова.
- 1773 (вересень) Є. Пугачов піднімає повстання в районі Яіцького Городка.
- 1773 Перші доменні заводи на Україні (біля Житомира й Новоград-Волинська).
- 1773 Виступ запорізької сіроми проти полковника О. Колпака.
- 1774 (березень) Поразка царським військом Є. Пугачова під Татищевою фортецею.
- 1774 Кучук-Кайнарджійська угода Росії з Туреччиною (Росія одержала Азов, Керч-Єнікале, частину чорноморського узбережжя і право мати флот на Чорному морі).
- 1774 Взяття Є. Пугачовим Казані.
- (липень)
- 1774 Взяття Є. Пугачовим Пензи й Саратова.
- (серпень)
- 1774 Поразка царською армією Є. Пугачова біля Царичина (нині — Сталінград).
- (серпень)
- 1774—1791 Управління Новоросійським краєм Г. Потьомкіна.
- 1775 Страта царським урядом Є. Пугачова (в Москві).
- (10 січня)
- 1775—1783 Боротьба північно-американських англійських колоній за незалежність.
- 1775 Скасування царатом Запорізької Січі; втеча частини запорожців під владу турецького султана („Задунайська Січ“).
- (червень)
- 1775 Захоплення Австрією Буковини (в наслідок угоди з Туреччиною).
- 1775 Видання царським урядом в Росії „Учреждения для управления губерний“.
- 1775 Утворення царським урядом Азовської губернії.
- 1776 Поява в Англії праці Адама Сміта „Дослідження про багатство народів“.

- 1777 Заснування Катеринослава (нині — Дніпропетровськ).
- 1777 Видання В. Рубаном „Краткой летописи Малой Рос-
сии“.
- 1778 — 1843 Г. Квітка-Основ'яненко (український письменник).
- 1778 Царський указ про заснування Херсона.
- 1778 Утворення втікачами-запорожцями Задунайської
Січі.
- 1780 Заснування Маріуполя.
- 1780-ті Початок систематичних розшуків кам'яного вугілля
в Донбасі.
- 1780 Заснування Корецької суконної мануфактури (в Луць-
кому повіті).
- 1782 Поділ царським урядом Лівобережної України на
три намісництва — Київське, Чернігівське й Нов-
городсіверське.
- ✓ 1782 Початок будівництва Київського арсеналу.
- 1782 Запровадження нового митного тарифу в Росії (по-
силення протекційного мита).
- 1783—1797 Повстання казахів на чолі з Сарим Датовим проти
царату.
- ✓ 1783 Запровадження на Лівобережній Україні „подуш-
ного окладу“.
- 1783 Видання Катериною II указу про остаточне закріпа-
(з травня) чення селян Лівобережної України.
- 1783 Приєднання царатом Криму до Росії.
- 1783 Утворення царським урядом з частини колишніх
запорожців „Чорноморського війська“.
- 1783 Указ російської військової колегії про реорганізацію
козацьких полків на Лівобережній Україні в полки
регулярні.
- 1784 Перша згадка в джерелах про бавовняну мануфак-
туру в Немирові (на Правобережжі).
- 1785 „Жалована грамота“ цариці Катерини II дворянству
(ствердження привілеїв дворян).
- 1785 Царська грамота містам Росії (про порядок управ-
ління міст).
- 1785 Зрівняння царатом української старшини з росій-
ським дворянством.
- 1785 Закінчення О. Рігельманом „Летописного повество-
вания о Малой России“.

- 1786 Перші згадки в джерелах про Махнівську й Тульчинську суконні мануфактури (на Правобережній Україні.).
- 1786 Патент австрійського cesаря Йосифа II про триденну панщину (поширювався і на Галичину).
- 1786 Закінчення О. Шафонським твору „Черниговского наместничества топографическое описание“.
- 1786 Приєднання австрійським урядом (в адміністративному відношенні) Буковини до Галичини (об'єднання існувало до 1849 р.).
- 1786 Секуляризація (відібрання до казни) царатом маєтків у монастирів Лівобережної України.
- 1787—1835 Устим Кармалюк (керівник повстанців проти панів на Правобережній Україні).
- 1787 Подорож цариці Катерини на Україну і в Крим.
- ~~1787—1791 Російсько-турецька війна~~
- 1788 Здобуття російською армією Очакова.
- 1788—1790 Війна Росії з Швецією.
- 1789 Обрання Георга Вашингтона першим президентом Сполучених Штатів Північної Америки.
- 1789 Початок французької буржуазної революції.
- 1789 Відкриття Генеральних Штатів у Франції.
- (травень)
- 1789 Взяття Бастилі.
- (14 липня)
- 1789 Видання австрійським cesарем Йосифом II закону про регулювання кріпацьких відносин (поширювався й на Галичину).
- 1789 Оголошення „Декларації прав людини й громадянина“ у Франції.
- (серпень)
- 1789—1794 Повстання селян в с. Турбаях (на півдні Лівобережної України, біля Градижська) проти закріпачення.
- 1789 Заснування царським урядом Миколаєва.
- 1789 Перемоги російської армії на чолі з О. Суворовим над турецькою при Фокшанах і Римніку.
- 1789 Збудування театру в Харкові.
- 1790 Поява твору „Путешествие из Петербурга в Москву“ О. Радіщева і заслання царатом останнього.
- 1790 Відміна патенту і регуляції Йосифа II cesарем Леопольдом I в Австрії.

- 1790 Взяття російською армією на чолі з О. Суворовим турецької фортеці Ізмаїла.
- 1791 Укладення Ясської угоди Росії з Туреччиною (Росія одержала Очаків).
- 1791 Початок запровадження царатом „черты оседлости“ для євреїв.
- 1792 Переселення царським урядом „Чорноморського війська“ на Кубань.
- 1792 Заарештування й ув'язнення в фортецю царським урядом М. Новікова.
- 1792 Союз Австрії й Прусії проти революційної Франції.
- 1792 Перемога французької революційної армії над пруською армією при Вальмі.
(вересень)
- 1792 Відкриття Національного Конвенту у Франції.
(вересень)
- 1793 Страта Людовіка XVI у Франції.
(січень)
- 1793 Утворення „Комітету громадського порятунку“ у Франції.
(квітень)
- 1793 Вигнання жирондистів з Конвенту і встановлення революційної яacobинської диктатури у Франції.
(травень—червень)
- 1793 Вбивство у Франції Марата Шарлотою Корде.
(липень)
- 1793 Другий поділ Польщі (приєднання до Росії Правобережжя).
- 1794 Заснування царським урядом Одеси.
- 1794 Заснування Катеринославської суконної мануфактури.
- 1794 Захоплення влади у Франції великою буржуазією; страта яacobинців.
(27 липня—9 терм дора)
- 1795 Знайдення в Росії рукопису „Слова о полку Ігореве“.
- 1795 Третій поділ Польщі (приєднання Литви й Курляндії до Росії).
- 1795 Царський указ про збудування Луганського заводу (чавунно-гарматно-ливарного).
- 1795—1826 К. Ф. Рилєєв (поет-декабрист).
- 1795 Встановлення директорії у Франції.
- 1795 Цариця Катерина II ухвалює послати армію проти Франції.
- 1795 Зруйнування іранською армією Тбілісі.

- 1796 Розкриття змови Бабефа у Франції („Змова рівних“).
- 1796—1801 Царювання Павла I в Росії.
- 1796 Заворушення селян в 32 губерніях Росії.
- 1796 Указ царату про закріпачання селян на півдні України й на Дону.
- 1797 Утворення царським урядом з трьох намісництв (Київського, Чернігівського й Новгород-Сіверського) Малоросійської губернії (Київ з його околицею став центром окремої Київської губернії за Дніпром).
- 1797 Видання царем Павлом I указу про триденну панщину.
- 1797 Встановлення „Контрактового ярмарку“ в Києві.
- 1797 Страйк робітників на Глушківській суконній мануфактурі (біля Путивля).
- 1798 Видання „Енеїди“ І. Котляревського.
- 1798 Єгипетський похід Наполеона Бонапарта.
- 1798 Заснування Києво-Межигірської фаянсової фабрики.
- 1798—1871 Шаміль (проводир кавказьких горців у боротьбі проти царату).
- 1799—1837 О. С. Пушкін.
- 1799—1800 Війна царської Росії проти Франції; походи О. Суворова.
- 1799 Заснування Городницької фарфорової мануфактури (біля Новоград-Волинська).
- 1799 Державний переворот Наполеона Бонапарта у Франції.
- (9 листопада—18 брюмера)
- 1800 Заборона Павлом I довозу в Росію книжок, надрукованих за кордоном.
- 1800 В Донбасі задато першу домну в Луганську (на коксі).
- 1800 Надруковано „Слово о полку Ігореве“.
- 1800 Розрив дипломатичних зносин Росії з Англією.
- 1800 Перемога Наполеона над австрійською армією при Маренго.
- 1801 Приєднання Грузії до Росії.
- 1801—1825 Царювання Олександра I в Росії.
- 1801 Укладення мирної угоди між Росією і Англією.
- 1801 Запровадження в Росії нового митного тарифу.
- 1801 Утворення Олександром I „Негласного комітету“.

- 1802 Утворення царським урядом з Малоросійської губернії губерній — Чернігівської й Полтавської.
- 1802 Утворення міністерств у Росії.
- 1803 Видання Олександром I указу „О вольных хлебопашцах“.
- 1803—1807 Війна Англії (з 1803 р.), Росії, Австрії (з 1805) Пруссії (з 1806 р.) проти Франції (Англія продовжувала війну й після 1807 року).
- 1804—1857 М. І. Глінка (композитор).
- 1804 Видання царським урядом цензурного устава.
- 1804—1813 Війна Росії з Іраном.
- 1804 Заснування Баранівської фарфоро-фаянсової мануфактури (біля Новоград-Волинська).
- 1804 Коронування Наполеона Бонапарта імператором Франції.
- 1805 Відкриття університету в Харкові.
- 1805 Страйк робітників Лаврської друкарні в Києві.
- 1805 Відкриття першого постійного театру в Києві.
- 1805 Перемога Наполеона над австрійською й російською арміями при Аустерліці.
- 1806 Заснування Таганчської суконої мануфактури (на Київщині).
- 1806 Розгром пруських військ французькими при Іені і (жовтень) Ауерштедті. Зайняття Берліна французькою армією.
- 1806 Декрет Наполеона про континентальну блокаду (листопад) Англії.
- 1806—1812 Війна Росії з Туреччиною.
- 1807 Повернення частини запорожців з Задунайської Січі до Росії.
- 1807 Тільзітська угода Росії з Францією.
- 1807 Приєднання Росії до континентальної блокади.
- 1807 Збудування першого пароплава (в Америці, Фультон).
- 1808—1809 Війна Росії з Швецією й завоювання Фінляндії Росією.
- 1808—1813 Окупація Наполеоном Іспанії; війна іспанського народу проти французької окупації.
- 1809—1852 М. В. Гоголь.
- 1810 Запровадження нового тарифу в Росії.
- 1811—1849 В. Г. Белінський.
- 1811 Заворушення селян на Київщині (в Уманському повіті).

- 1812—1870 О. І. Герцен.
- 1812 Бухарестська угода Росії з Туреччиною (приєднання Бесарабії до Росії).
- 1812 Похід французького імператора Наполеона в Росію.
(червень—грудень)
- 1812 Бородинська битва російської армії на чолі з М. Кутузовим з армією Наполеона.
(серпень)
- 1812 Розпал народної війни в Росії проти Наполеона.
(осінь—зима)
- 1812 Відступ Наполеона з Росії.
(жовтень—грудень)
- 1812 Битва російської армії з французькою під Малоярославцем.
(жовтень)
- 1812 Бої російської армії з французькою при Красному й Березині.
(листопад)
- 1813 Поразка Наполеона союзними арміями при Лейпцігу.
- 1814 (лютий)—
1861 (лютий) } Т. Г. Шевченко.
- 1814—1841 М. Ю. Лермонтов.
- 1814 Відмовлення Наполеона від влади і заслання його союзниками на острів Ельбу; реставрація Бурбонів у Франції.
- 1814 Винахід Стефенсоном локомотива (Англія).
- 1814—1815 Віденський конгрес (заходи реакційних урядів Європи щодо ліквідації наслідків французької буржуазної революції й наполеонівських воєн).
- 1815 „Сто днів Наполеона“ (повернення Наполеона з Ельби, вигнання Бурбонів з Франції, поразка Наполеона при Ватерлоо і заслання його на острів св. Єлени).
(березень—червень)
- 1815 Запровадження хлібних законів в Англії (обмеження довозу збіжжя).
- 1815 Утворення „Священного союзу“ (союз російського царя, пруського короля й австрійського імператора для боротьби проти революції в Європі).
- XIX ст.** Написання на Україні „Истории Русов“ (автор невідомий).
(сер. 2-го десятир. приб.)
- 1816 Заведення царським урядом військових поселень в Росії.
- 1816 Виникнення в Росії тямної організації „Союза спасения“ (в Петербурзі).

- 1817 Відкриття ліцея в Одесі.
- 1817 Царський указ про відкриття порто-франко в Одесі (фактично відкрито 1819 року).
- 1318—1883 Карл Маркс.
(5 травня н. с.)
(14 березня н. с.)
- 1818 Виникнення в Росії таємної політичної організації „Союза благоденствия“.
- 1818 Виступ робітників на Луганському ливарному заводі.
- 1819 Повстання в Чугуївських військових поселеннях.
- 1819 Запровадження у Росії фритредерського (низького) тарифу.
- 1819 Заворушення селян на Київщині (в Таращанському повіті).
- 1820 Повстання селян на Дону й на півдні України (на Катеринославщині).
- 1820-ті Запровадження в Росії парових машин на суконних мануфактурах.
- 1820 Вислання царатом О. С. Пушкіна на південь Росії.
- 1820 Повстання в Петербурзі в Семенівському полку.
- 1820
(28 листопада н. ст.)
— 1895 Фрідріх Енгельс.
(5 серпня н. ст.)
- 1820—1823 Революція в Іспанії.
- 1820 Відкриття „Гімназії вищих наук“ в Ніжині.
- 1821—1830 Боротьба Греції проти Туреччини за незалежність.
- 1821 Перебування О. С. Пушкіна в Києві.
- 1821 Утворення Південного товариства декабристів (на чолі товариства — полковник П. Пестель).
- 1821—1877 М. О. Некрасов.
- 1822 Заворушення робітників на Уральських заводах.
- 1822 Утворення Північного товариства декабристів (у Петербурзі).
- 1822 Перше видання „Истории Малой России“ Д. Бачтиш-Каменського.
- 1822 Запровадження протекційного тарифу у Росії.
- 1823 Утворення таємного товариства „З'єднаних слов'ян“.
- 1823 Страйк робітників Машівської суконної мануфактури (на Чернігівщині).
- 1823—1824 Перебування О. С. Пушкіна в Одесі.

- 1825 Заснування Макошинського цукрового (бурякового) заводу (Чернігівщина).
- 1825 Промислова криза в Англії.
- 1825—1855 Царювання Миколи I в Росії.
- 1825 Повстання декабристів у Петербурзі.
(14 грудня)
- 1825 } Повстання Чернігівського полку на Україні.
(29 грудня)
- 1826 }
(3 січня)
- 1826—1828 Війна Росії з Іраном.
- 1826 Розправа царського уряду з декабристами.
- 1826 Скасування султаном Махмудом II війська яничарів у Туреччині.
- 1826 Заворушення селян на Уманщині.
- 1826 Утворення в Росії корпусу жандармів і III відділу „Собственной его величества канцеляриц“.
- 1827 Розгром турецького флоту при Наваріні англо-російсько-французьким флотом.
- 1827 Виступ робітників на Луганському ливарному заводі.
- 1827 Рескрипт Миколи I про обмеження освіти селянських дітей.
- 1827 Заснування цукрового Рижавського заводу (на Київщині).
- 1827 Вихід збірника „Малороссийские песни“ М. Максимовича.
- 1828 Туркманчайська угода Росії з Іраном.
- 1828—1889 М. Г. Чернишевський.
- 1828 Заснування „Общества сельского хозяйства Южной России“ (Одеса).
- 1828—1910 Л. М. Толстой.
- 1828—1829 Війна Росії з Туреччиною.
- 1828 Повернення запорожців (на чолі з кошовим Ос. Гладким) в Росію з „Задунайської Січі“. Утворення царським урядом з цих запорожців Азовського війська (оселене між Бердянськом і Маріуполем).
- 1829 Адріанопольська угода Росії з Туреччиною.
- 1830 Липнева революція у Франції.
- 1830—1831 Повстання в Польщі і придушення його царатом.
- 1831 Селянські заворушення на Київщині.
- 1831 Повстання в Новгородських військових поселеннях.

- 1831 Повстання ткачів у Ліоні (Франція).
(листопад)
- 1832—1833 Закінчення видання „Свода Законів“ у Росії.
- 1832 Реорганізація Ніжинської гімназії вищих наук у лицей.
- 1833—1834 Голод на Україні.
- 1833 Селянські заворушення на Київщині (в Уманському й Таращанському повітах).
- 1834—1843 Революція в Іспанії.
- 1834 Селянські заворушення на Харківщині.
- 1834 Оголошення Шаміля імамом (Шаміль стає на чолі горців Кавказа).
- 1834 Арешт і заслання царським урядом О. Герцена.
- 1834 Виготовлення альманаху „Зоря“ в Галичині.
- 1834 Заснування університету в Києві.
- 1835 Ліквідація царським урядом магдебурзького права в Києві.
- 1835 Видання царським урядом закону про взаємини фабрикантів з вільнонайманими робітниками.
- 1835 Видання царем університетського статуту.
- 1836 Утворення „Союзу справедливих“ (в Німеччині).
- 1836—1837 Промислова криза в Англії.
- 1836 Утворення Лондонської асоціації робітників.
- 1836—1861 М. О. Добролюбов.
- 1836—1848 Рух чартистів в Англії.
- 1837 Дуель і смерть О. С. Пушкіна.
(лютий)
- 1837—1907 Ілля Чавчавадзе (грузинський поет і письменник)
- 1837 Поява „Русалки Дністрової“ (збірник народних пісень) М. Шашкевича.
- 1837 Відкриття першої залізниці в Росії (Царськосельської).
- 1838 Вкуп Т. Шевченка з кріпацтва.
- 1838 Заснування цукрового заводу в Смілі (на Київщині).
- 1839 Приєднання в Росії царським урядом уніатів до православної церкви.
- 1839—1843 Грошова реформа Канкріна в Росії (стабілізація карбованця).
- 1839 Похід російської армії на чолі з В. Перовським на Хіву.
- 1840 Вихід з друку „Кобзаря“ Т. Шевченка (в Петербурзі).

- 1840, 1843 Запровадження загальноімперських російських законів на Україні.
- 1845—1893 П. І. Чайковський (композитор).
- 1841 Одержання К. Марксом докторського диплома філософського факультету Ієнського університету.
- 1841 Повстання селян в Озургетському повіті (Грузія).
- 1841 Заворушення робітників на Ревдинському заводі Демідової (на Уралі).
- 1841 Друге заслання царським урядом О. Герцена.
- 1842 Поява положення „Об обязанных крестьянах“.
- 1842—1843 Видання „Истории Малороссии“ М. Маркевича.
- 1843 Відкриття золотих розсипищ у Ленському районі.
- 1843 Повстання селян в Путилові (Буковина).
- 1843 Утворення царським урядом в Києві „Комиссии для разбора древних актов“.
- 1843 Подорож Т. Шевченка на Україну.
- 1844 Селянські заворушення на Катеринославщині.
- 1844—1930 І. Ю. Репін (великий російський художник).
- 1845 Поява роботи Ф. Енгельса „Становище робітничого класу в Англії“.
- 1845 Написання К. Марксом тез про Феєрбаха.
(весна, прибл.)
- 1845 Організація таємного політичного товариства петрашевців (у Петербурзі).
- ХІХ ст. Запровадження механічних ткацьких верстатів на
(2-а половина 40-х рр) Україні (вперше на Таганчській суконній мануфактурі).
- 1846 Відміна хлібних законів в Англії.
- 1846 Заснування Кирило-Мефодіївського братства.
- 1847 Еміграція О. Герцена з царської Росії закордон.
- 1847 Заснування „Союзу комуністів“ (Лондон).
(червень)
- 1847 Промислова криза у Франції.
- 1847 Розгром царським урядом Кирило-Мефодіївського братства.
- 1847 Арешт і заслання Т. Шевченка царським урядом.
- 1847 Селянські заворушення на Поділлі і Катеринославщині.
- 1847—1848 Запровадження царським урядом „інвентарних правил“ на Правобережжі.
- 1848 Вихід з друку „Маніфесту комуністичної партії“
(жовтень) (в Лондоні).

- 1848 Початок революції в Парижі.
(22 лютого)
- 1848 Повстання в Мадриді.
- 1848 Початок революції в Німеччині і Австро-Угорщині.
(березень)
- 1848 Селянські заворушення на Київщині (в Чигиринському повіті).
- 1848 Утворення царським урядом „Комітету 2 квітня“, (скерованого проти друку).
- 1848 Організація в Парижі центрального комітету Союзу комуністів (Маркс — голова, Енгельс — член комітету).
(березень)
- 1848 Скасування австрійським урядом кріпацтва в Галичині й Буковині.
(квітень, серпень)
- 1848—1849 Рух гуцулів на чолі з Лук'яном Кобилицею у Буковині.
- 1848 Утворення „Головної руської ради“ у Львові.
(травень)
- 1848 Повстання паризького пролетаріату.
(червень)
- 1848 Слов'янський конгрес у Празі.
- 1848 Обрання Маркса головою Кельнської робітничої спілки.
(жовтень)
- 1849 Заходи царя Миколи I проти університетів (обмеження кількості студентів, заборона викладати філософію).
- 1849 Придушення російським царем Миколою I революції в Угорщині.
- 1849 Арешт і розгром царським урядом таємного політичного товариства петрашевців.
- 1849 Відкриття Городищенського цукрового заводу (на Черкащині).
- 1850-ті Утворення перших марксистських груп у Сполучених Штатах Північної Америки.
- 1850 Введення царським урядом нового тарифу в Росії.
- 1850 Початок повстання тайпінгів у Китаї.
- 1851 Державний переворот Луї-Наполеона Бонапарта у Франції.
- 1852 Вихід праці К. Маркса „18 брюмера Луї Бонапарта“ (в Нью-Йорку).
- 1853—1856 Кримська війна (війна Туреччини, Франції, Англії та Сардинії проти Росії).

- 1854—1856 Революція в Іспанії.
- 1854 Поразка російської армії в Криму при Альмі й Інкер-
(вересень, жовтень) мані.
- 1854 }
(вересень) } Облога Севастополя.
1855 }
(серпень)
- 1855 Заворушення (26) селян в різних губерніях Росії й України.
- 1855—1881 Царювання Олександра II в Росії.
- 1855 Повстання селян на Київщині (Київська коза-
чина).
- 1855 Поразка російської армії в Криму на Чорній Річці.
- ✓ 1856 Виникнення таємних гуртків Бекмана й Завадського
в Харківському університеті.
- 1856—1918 Г. В. Плеханов.
- 1856 Паризька угода (кінець Кримської війни. Росія по-
збавляється гирла Дуная й права тримати військовий флот на Чорному морі).
- 1857 Утворення царським урядом секретного комітету
по підготовці селянської реформи.
- 1857 Початок виходу в Лондоні „Колокола“ О. Герцена
- 1857 Повернення Т. Г. Шевченка з заслання.
- 1857 Царський указ про скасування порто-франко в Одесі
(припинилося порто-франко в Одесі 1859 року).
- 1857 Ліквідація царським урядом військових поселень
в Росії.
- 1857 Введення царським урядом фритредерського тарифу
в Росії.
- 1857 Загально-європейська економічна криза і початок
піднесення робітничого руху.
- 1857 Страйк робітників на Києво-Межигірській фаянсо-
вій фабриці.
- 1857 Видання царем Олександром II рескрипту вілен-
ському генерал-губернаторові В. Назімову про
утворення губернських комітетів у справі селян-
ської реформи.
- 1858 Перетворення царським урядом секретного комі-
тету в Головний комітет по селянській реформі.
- 1858—1859 Заворушення (176) селян в ряді губерній Росії
і України.

- 1859** Утворення царським урядом редакційних комісій по селянській реформі.
- 1859.** Вихід з друку першого випуску праці Маркса „До критики політичної економії“.
- 1859** Здача Шаміля царській армії.
- 1860** Заворушення (108) селян в ряді губерній Росії і України.
- 1861** Маніфест Олександра II про скасування кріпацтва (19 лютого) в Росії.

ГЕНЕАЛОГІЧНІ ТАБЛИЦІ ¹⁾

I. РҮРИКОВИЧІ

Рюрик (879)	Сінеус (865)	Трувор (865)
Олег (912)	Ігор (945) = Ольга (869)	
	Святослав (972)	

Ярополк (980)	Олег (977)	Болеслав (1015)

Вышеслав (1001)	Ізяслав (1044)	Брячислав (1101)	Рогвольд	Святослав (1116)	Роман (1118)	Гліб (1118)	Ростислав (1128)	Борис (1128)
Святополк (1019)	Владимир (1054)	Ростислав (1066)	Святослав (1066)	Святослав (1123)	Ізяслав (1123)	Ярослав (1123)	Ростислав (1128)	Борис (1128)
Мудрий (1054)	Всеволод (1015)	Святослав (1123)	Святослав (1123)	Ярослав (1123)	Ярослав (1123)	Ярослав (1129)	Борис (1016)	Мстислав (1036)
Святослав (1015)	Всеволод (1015)	Святослав (1123)	Святослав (1123)	Святослав (1123)	Святослав (1123)	Ярослав (1129)	Мстислав (1036)	Святослав (1036)
Всеволод (1093)	Всеволод (1093)	Борис (1016)	Владимир (1125)	Владимир (1125)	Владимир (1125)	Ярослав (1129)	Мстислав (1036)	Святослав (1036)
Ярослав (1066)	Ярослав (1066)	Ростислав (1093)	Мономах (1093)	Мономах (1093)	Мономах (1093)	Ярослав (1129)	Мстислав (1036)	Святослав (1036)
Ігор (1060)	Ігор (1060)	Ростислав (1093)	Мономах (1093)	Мономах (1093)	Мономах (1093)	Ярослав (1129)	Мстислав (1036)	Святослав (1036)
Вячеслав (1057)	Вячеслав (1057)	Ростислав (1093)	Мономах (1093)	Мономах (1093)	Мономах (1093)	Ярослав (1129)	Мстислав (1036)	Святослав (1036)
Судеслав (1063)	Судеслав (1063)	Ростислав (1093)	Мономах (1093)	Мономах (1093)	Мономах (1093)	Ярослав (1129)	Мстислав (1036)	Святослав (1036)

(Продовження „Рюриковичів“ див. таблиці № II—IX)

¹⁾ В дужках подано дату смерті; значком = відзначено шлюб.

II. МОНОМАХОВИЧІ

Володимир
(1015)

Ярослав Мудрий
(1054)

Володимир (1052) — Ізяслав (1078) — Святослав (1076) — Всеволод (1093)

Володимир Мономах (1125) — Ростислав (1093)

Мстислав Ярополк (1132) — Ярополк (1139) — Святослав (1114) — Вячеслав (1154) — Роман Юрій Полгорукый (1141)

Ізяслав Всеволод (1138) — Всеволод Ростислав Володимир (1171) — Андрей Боголюбський (1174) — Борис Мстислав Василько (1149) — Гліб (1159) — Ярослав (1199) — Всеволод Микхайло (1176) — Бєльшєе "гнєздо" (1212)

Мстислав Ярослав Ярополк (1170) — Ярополк (1168)

Роман Ігвар Мстислав Ізяслав (1205) — Роман Рюрик Давид Мстислав (1180) — Рюрик Давид Мстислав (1197) — Мстислав (1180)

Константин Юрій Ярослав (1218) — Ярослав (1246)

Олександр Андрій Ярослав Василь Нєвський (1264) — Ярослав Василь (1272) — Ярослав (1263)

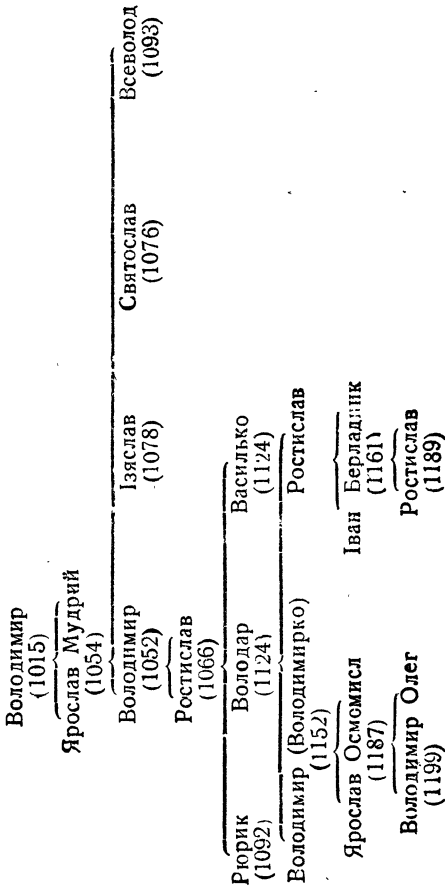
Ш. ОЛЬГОВИЧИ (чернігово-сіверські)

Володимир
(1015)

Ярослав Мудрий
(1054)

Володимир (1052)	Ізяслав (1078)	Святослав (1076)	Всеволод (1093)
Давид (1123)	Гліб (1078)	Олег (1115)	Ярослав (1129)
Ізяслав (1161)	Володимир (1151)	Ігор (1147)	Святослав (1138)
Святослав (1166)	Всеволод (1146)	Гліб (1147)	Святослав (1138)
Мстислав (1224)	Святослав (1194)	Ростислав (1147)	Ігор (1202)
Всеволод Чермний (1212)	Ярослав	Олег (1180)	Всеволод (1196)
Михайло (1246)	Володимир	Ростислав (1211)	Святослав (1211)

IV. РОСТИСЛАВИЧІ (галицькі)

У. РОСТИСЛАВИЧИ (смоленські)

Володимир Мономах
(1125)

Юрій Долгорукий
(1157)

Вячеслав
(1154)

Святослав
(1114)

Ярополк
(1139)

Мстислав
(1132)

Ізяслав
(1154)

Всеволод
(1138)

Святополк
(1154)

Ростислав
(1168)

Володимир
(1171)

Рюрик
(1180)

Рюрик

Давид
(1197)

Мстислав
(1180)

Ярополк Мстислав
(1224)

Ростислав Володимир
(1239)

Мстислав Костянтин

Мстислав Удалой
(1228)

VI. РОМАНОВИЧІ (галицько-волинські)

Володимир
(1015)

Ярослав Мудрий
(1054)

Всеволод
(1093)

Володимир Мономах
(1125)

Мстислав
(1132)

Ізяслав
(1154)

Мстислав
(1170)

Роман
(1205)

Всеволод

Давид Василько
(1264)

Лев Роман Мстислав Шварн
(1301)

Болодир
(1289)

Юрій
(1308)

Андрій Лев
(1323)

Лев
(1323)

VII. ВЛАДИМИРО-СУЗДАЛЬСЬКО-МОСКОВСЬКІ КНЯЗІ

Володимир
(1015)

Ярослав Мудрий
(1054)

Всеволод
(1093)

Володимир Мономах
(1125)

Юрій Долгорукий
(1177)

Ростислав Андрій Борис Гліб Мстислав Василько Михайло Всеволод "Голшое гнездо"
(1151) (1159) (1171) (1171) (1176) (1217)

Ярослав
(1199)

Володи-
мир
(1187)

Мстислав Юрій
(1172)

Костянтин
(1218)

Юрій
(1238)

Ярослав
(1246)

Василько Всеволод Всеволод Володимир Мстислав Олександр Андрій Ярослав Василь
(1238) (1238) (1238) (1238) (1264) (1272) (1276)

Андрій Васильй Дмитрій Данило
(1304) (1271) (1294) (1303)

Юрій Іван Каміта Олександр Опанас Борис
(1325) (1841) (1309) (1322) (1320)

VIII. ЯРОСЛАВИЧІ (тверські)

Болодимир Мономах
(1125)

Мстислав Ярополк Вячеслав Роман Юрій Долгорукий Андрій
(1132) (1139) (1154) (1119) (1157) (1141)

Ростислав Андрій Боголюбський Гліб Борис Мстислав Василько Михайло Всеволод „Большое гнездо“
(1151) (1174) (1171) (1159) (1149) (1176) (1212)

Костянтин Юрій Ярослав
(1218) (1238) (1246)

Олександр Невський Андрій Ярослав Василь
(1263) (1264) (1272) (1276)

Святослав Михайло
(1265) (1318)

Дмитрій Олександр Костянтин Василь
(1325) (1339) (1346) (1368)

Федор Лев Михайло Всеволод Андрій Болодимир
(1339) (1365) (1365) (1365)

Симеон Єремія Михайло Василь
(1372) (1373) (1363)

Олександр Іван Борис Василь Федор
(1357) Дмитрій

ІХ. ПОТОМКИ ІВАНА КАЛИТИ

Іван I Калита
(1341)

Симеон Гордий
(1353)

Іван II
(1359)

Андрій
(1353)

Дмитрій Донської
(1389)

Володимир

Василь I
(1425)

Василь II Темний
(1462)

Іван III
(1505)

Василь III
(1533)

Андрій

Іван IV Грозний
(1584)

Федор
(1598)

Дмитрій
(1591)

Іван
(1582)

Юрій Галицький

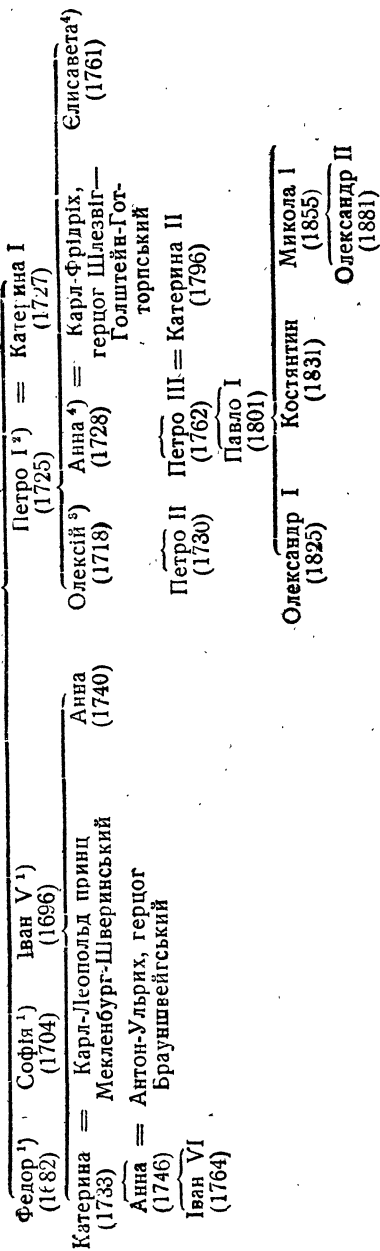
Василь Косой

Дмитрій Шемяка
(1453)

Х. РОМАНОВИ

Михайло Федорович
(1645)

Олексій
(1676)

¹⁾ Від першого шлюбу царя Олексія з Марією Милославською.

²⁾ Від другого шлюбу царя Олексія з Наталією Нарішкиною.

³⁾ Від першого шлюбу Петра I з Євдокією Лопухіною.

⁴⁾ Від другого шлюбу Петра I з Катериною.

ЗМІСТ

Передмова	3
Хронологія	5
Генеалогічні таблиці	82

Уповнов. Головліту № 7316. Вид. № 663. Зам. № 1511 Тираж 20.000. Форм. пап.
73 × 104 см. Вага 50. Пап. арк. 2⁷/₈. Друк. зн. в 1 пап. арк. 82 т. Здано до
друкарні 30.XII 1937 р. Підписано до друку 27/III 1938 р.

Ціна в оправі
2 крб. 75 коп.

ПРИЙМАТИ ЗАМОВЛЕНЬ І ПЕРЕДІПАТИ
на всі видання Академії Наук УРСР
по гадиться в книго-торговельному секторі
Видавництва Академії Наук УРСР
(Київ, вул. Чудновського, 2) :: :: ::

ПРОДАЖ ВИДАНЬ ■ ■ ■ ■ ■
в науковій книгарні Академії Наук УРСР
(Київ, вул. Леніна, 12) і по всіх книгарнях
Книгокультторгу, Книгоцентра О Г И З і
Книгозбуту О Н Т И :: :: :: :: ::

Друкарня - літографія Академії Наук УРСР у Києві